

elektromotor

glasilo TOZD ISKRA ŽELEZNIKI
leto III., št. 3 oktober 1981

Spoštovani bralci!

Po daljši prekinitvi, ki je nastala zaradi nekaterih objektivnih pa tudi subjektivnih težav, imate pred seboj nov izvod Elektromotorja. Ker smo med tem časom z reorganizacijo splošnega sektorja uredili tudi kadrovske zadeve, ki so ovirale normalno delo na področju informiranja, bomo storili vse, da bo v bodoče tudi naše glasilo redno izhajalo.

Elektromotor mora postati zares naše glasilo. Biti mora odraz življenja in dela nas vseh v tovarni in izven nje, v našem domačem - ožjem in širšem okolju. Prav zato je potrebno, da bolj kot do sedaj sodelujete s prispevki. Če ste se odločili sodelovati, oddajte prispevek Sekli Darinki, referentki za izobraževanje in informiranje v kadrovskem oddelku.

Prispevke, ki bodo primerni za objavo, bomo uredili in jih objavili. Vsi prispevki morajo biti podpisani. Anonimni prispevki bodo romali v koš.

Uredniški odbor

Govor direktorja ob otvoritvi novih proizvodnih prostorov

Tovarišice in tovariši,
dragi gostje

Ko danes ta objekt predajamo svojemu namenu, ni slučaj, da ta svečanost sovпада še s dvema zelo pomembnima obletnicama. Otvoritev se vključuje v praznovanje 40-letnice ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda, ko je 27. aprila leta 1941 Komunistična partija Slovenije začela združevati slovenski narod za takojšen oborožen boj proti okupatorju. Ta praznik bomo slavili v ponedeljek po vsej Sloveniji.

Drugi, za nas kovinarje, prav tako pomemben praznik pa je, da prav na isti dan, 27. aprila, praznujemo 35-letnico začetka nove dobe kovinarjev. Železniki in vsa Selška dolina so do leta 1946 dalje doživljali neslušten razvoj, s kakršnim se lahko pohvali le malo slovenskih krajev. Zato je prav, da ostane 27. april 1946, ko je skupna naprednih entuziastov postavila temeljne novega kovinarstva v Železnikih, načrtovala bodočnost kraja in vzpodbudila razvoj industrializacije, zapisan za vedno. Iz začetnih temeljev te industrije je zrastle tudi sedaj ISKRA v Železnikih, ki se je v preteklih letih uveljavila doma in vseh svetovnih kontinentih.

Postopno staranje obstoječega proizvodnega programa in strojne opreme je bil povod za odločitve, da smo pristopili k izdelavi investicijskega elaborata in izgradnji novega objekta ter nabavi nove opreme. S tem so podane osnove za preusmeritev v zahtevnejši program elektromotorjev, modernizacijo proizvodnje s novo strojno op-

remo in vpeljava novih tehnoloških rešitev, predvsem v smislu avtomatizacije.

Da je potrebno proizvodnjo nenehno obnavljati in jo prilagajati potrebam trga in moramo proizvodni program imeti oblikovan na daljšo prihodnost, nas uči zgodovina, ko še nismo bili pripravljeni na slabe čase. To smo najbolj čutili v času svetovne krize v letih 1975 - 1976 in pa v času vžlike konjunktore v naslednjih letih, na katero naša tovarna ni bila pripravljena. Eden od pomembnih vzrokov pri odločitvi za izgradnjo novih prostorov in nabavi sodobne proizvodne opreme je tudi dejstvo, da potrebam trga, predvsem svetovnega, prav tako nismo mogli več slediti iz preprostega razloga, ker nam je primanjkovalo delovne sile. Če smo hoteli zagotoviti svoj obstoj in obdržati svoje pozicije na domačem in tujih trgih, je bilo nujno spremeniti program, povečati proizvodnjo na osnovi moderne tehnolo-

logije, na računajoč na večje zaposlovanje delavcev, kot jih lahko dobimo v sami Selški dolini.

Na osnovi navedenih dejstev in vzrokov smo pristopili k izdelavi tržne analize, na osnovi te pa k izdelavi investicijskega elaborata. Že pri izdelavi elaborata si je vodstvo tovarne zadalo nalogo, oziroma postavil cilje, ki morajo biti doseženi z realizacijo te investicije in sicer:

1/ Doseči eno leto po investiciji 100 % večjo realizacijo od leta 1978, ki nam je služila kot osnova pri izdelavi elaborata.

2/ Ta rezultat doseči brez bistvenega povečanja zaposlovanja, oziroma zaposlovati le toliko, kolikor dovoljuje Občinska resolucija, t.j. 1 %, ob tem pa zaposlovati samo delovno silo, ki je na razpolago v dolini.

3/ Maksimalno izkoristiti dosežke moderne tehnologije povsod tam, kjer je to mogoče, čeprav na prvi pogled na še tako nepomembnih delih.

4/ Ob vsem tem pa vedno upoštevati, da se delovni pogoji zaposlenih bistveno izboljšajo, kar naj bi prispevalo v končni fazi tudi k večji produktivnosti in

ne nazadnje tudi krepilo boljše odnose v temeljni organizaciji.

5/ Ker smo že tradicionalno velik izvoznik, saj smo dosegli v letu 1980 11.700 \$ izvoza na zaposlenega, smo tudi pri izdelavi elaborata upoštevali da tako povečanje proizvodnje lahko plasiramo samo na zunanje tržišče, tako na osnovi čistega izvoza kot kooperacij.

Na osnovi takih ugotovitev smo jih zastavili pri izdelavi elaborata in moram reči, da smo prepričani, da jih bomo dosegli, če ne bo toliko motenj v proizvodnji kot zdaj zaradi izredno slabe oskrbe z domačimi materiali. Skoraj ni dneva, da ne bi obstali del proizvodnje zaradi pomanjkanja materiala ali pa tudi zaradi slabe kvalitete tega materiala. Na osnovi tržne analize in strokovnega kadra, ki ga imamo, smo se odločili, da investiramo predvse v opremo, za izdelavo sledečega programa:

1/ Največ poudarka smo dali opremi za izdelavo zahtevnejših kolektorskih elektromotorjev, ki jih izdelujemo v velikih serijah in za katere imamo dolgoročne kooperacijske in izvozne pogodbe.

2/ Opremi za izdelavo profesionalnih elektromotorjev, ki se izdelujejo v manjših serijah, zahtevajo pa visoko kvaliteto obdelave in veliko strokovnega znanja.

3/ Če hočemo, da sledimo tako zahtevni proizvodnji, smo velik delež namenili tudi strojni opremi orodjarne in vzdrževanja, ker je dobro vzdrževanje orodja in strojev predpogoj, da je taka moderna avtomatizacija tudi dobro izkoriščena.

4/ Sorazmerno velik del sredstev smo namenili za nabavo aparatov in instrumentov, s katerimi ugotavljamo našo kvaliteto izdelkov ali pa jih rabimo pri razvoju vedno zahtevnejših mo-

torjev in aparatov. Tako se lahko pohvalimo, da imamo danes najmoderneje opremljene laboratorije za to vrsto proizvodnje.

5/ Da bi sledili tako opremljeni proizvodnji, smo del sredstev namenili tudi boljši organizaciji proizvodnje. Tako bomo že prihodnji mesec pričeli celotno proizvodnjo krmiliti s pomočjo računalnika.

To je nekaj bistvenih kvalitiet proizvodnje, ki naj se z novo investicijo realizira. Že v današnjem trenutku pa celotno delo

teče v dosti boljših delovnih pogojih, posebno, če jih primerjamo s starimi, ki so bili na določenih mestih skoraj nemogoči.

Kot, vidimo so se stroški investicije povečali le za 10 % napram predračunskih vrednosti, kar je za leto 1980 zelo ugodno.

Torej gre za ogromno novo vloženo denarja v osnovna sredstva in bodo letne anuitete zelo velike. Delavci v ISKRI Železniki se teh obveznosti dob-

Podatki o stroških in virih financiranja investicije:

Struktura	Predračunska vrednost	Dejanski stroški
I. Gradbeni objekti	83.081	130.429
II. Domača oprema	23.196	24.782
III. Uvozna oprema	105.089	108.955
IV. Ostalo	5.525	6.225
V. Rezerva	21.824	-
VI. Obratna sredstva	55.510	55.510
VII. 4,8 % prispevka za energetiko	11.611	12.978
V s e g a :	305.836	338.879

Viri financiranja

	Predračunska vrednost	Realizacija
1. Lastna sredstva	73.296	97.170
2. Kredit izvajalca del	17.000	17.000
3. Kredit dobaviteljev	3.947	3.947
4. Inozemski blagovni kredit	68.858	68.858
5. Kredit LB	75.614	83.416
- sredstva LB	67.614	68.329
- sredstva zavarovalnice	8.000	15.087
6. Kredit LB za obratna sredstva	16.653	16.653
7. Lastna udeležba obratnih sredstev	38.857	38.857
8. Lastna udeležba za energetiko	11.611	12.978
SKUPAJ:	305.836	338.879

ro zavedamo. Imamo zagotovljen trg za naše izdelke, žal pa nimamo zagotovljene oskrbe z domačimi repromateriali in to je naša najbežja skrb, ker v nasprotnem primeru ne bomo dosegli zastavljenih ciljev.

Imam dolžnost, da se iz tega mesta najlepše zahvalim predvsem graditeljem tega objekta - gradbenemu kolektivu TEHNIK Škofja Loka, ki je v izredno kratkem času - v 15. mesecih zgradil objekt, ki meri cca 10.000m² in je zagteval popolnoma klasičen pristop h gradnji. V kolikor vreme v lanski jeseni ne bi ustavilo gradbenih del, predvsem pa del na zunanji ureditvi, bi bil celoten objekt dograjen še dosti prej. Prav tako se moram zahvaliti tudi vsem kooperantom, ki so TEHNIKU stalo ob strani kot so: INŠTALACIJE Škofja Loka, CESTNO PODJETJE Kranj, SLOVENIJACESTE Ljubljana, ALUMINIJ Komen, SLIKOPLESK Šk. Loka, DOMOPREMA Železniki, Gradbeni finalist Maribor, KOGP Kranj, MARMOR Hotavljice in drugi. Projekt za ta objekt je izdelal INDUSTRIJSKI BIRO Ljubljana. Vso zahvalo zasluži tudi nadzorna služba LOKAINVESTA, ki je strokovno bedela nad celotno gradnjo.

Uvozno opremo smo kupili s pomočjo inozemskih kreditov, ki so bili realizirani preko Ljubljanske banke, uvoz pa je izvršila ISKRA COMMERCE Ljubljana preko ISKRA ELEKTRONIK, Stuttgart in ISKRA Amerika, New York.

Evropski del oprem je večinoma dobavljen iz ZRN in to predvsem stroji za obdelavo polizdelkov, orodjarski stroji in razvojna ter kontrolna oprema.

Ameriški del opreme pa obsega predvsem avtomatske linije za montažo rotorjev in statorjev.

V imenu celotnega kolektiva se zahvaljujem SOZD-u ISKRA, LJUBLJANSKI BANKI Kranj, Škofja Loka, OBČINSKI SKUPŠČINI ter njenim upravnim organom za vsestransko pomoč in razumevanje že od načrtovanja pa so realizacije tega, za nas tako pomembnega in prepotrebne objekta. Ko danes glavni del investicije dokončan, si štejem v veliko zadovoljstvo, da se lahko ob tej priliki zahvalim celotnemu kolektivu za vsestransko pomoč in razumevanje. Vsi smo po svojih močeh sodelovali in prispevali, da bi si čimprej in čimboljše izboljšali svoje delovne pogoje. Zahvaljujemo se vsem sodelavcem, ki so strokovno sodelovali pri celotnem projektu in ne nazadnje gre zahvala tudi vsem tistim službam, ki so uspele v izredno kratkem času seliti v nove prostore, ne da bi pri tem posebno trpela tekoča proizvodnja. Vsem članom kolektiva želim, da bi se v novih prostorih počutili kar najbolje, predvsem pa želim da bi bili novi delovni pogoji tudi vzpodbuda za nove delovne zmage.

Direktor
Rakovec Tone

Finančno poročilo o poslovanju v prvem polletju leta 1981

Rezultate poslovanja omenjamo, kot smo povedali že velikokrat, na osnovi primerjave doseženih vrednosti z istimi vrednostmi v enakem obdobju preteklega leta, na osnovi primerjave s planiranimi vrednostmi in na osnovi primerjave doseženih rezultatov z sorodnimi podjetji v panogi. Primerjave posameznih elementov celotnega prihodka, dohodka in čiste ga dohodka z istimi elementi v preteklem letu in napram planu so prikazane v tabeli 1. V tabeli so podane vrednosti in primerjave na osnovi vrednostnih podatkov, medtem ko bomo v nadaljevanju podrobneje analizirali samo nekatere elemente. Celotnega prihodka smo ustvarili v prvem polletju 658.668.314,09 din, kar pomeni 26,3 % več kot v enakem obdobju preteklega leta. V primerjavi s planom pa smo dohodka ustvarili 1,7 % manj kot smo planirali.

Za realizacijo oz. doseganje takšnega celotnega prihodka smo porabili 482.967.525,98 din sredstev. Od skupno porabljenih sredstev odpade na surovine in material 69,2 % na ostale stroške kamor spadajo vsi režijski stroški kot so: reklama, reprezentanca, kilometrine, obveznice, proizvodne in neproizvodne storitve, PTT storitve, odobrenje potrošniških kreditov, zastopanje akvizicije itd. 27,5% in na amortizacijo 3,3%. V primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta so porabljena sredstva večja 29,7%. V strukturi porabljenih sredstev pa je porast različen, (poraba surovin je večja 23,2% amortizacija je večja 74,4%). V primerjavi s planom pa je bila manjša za 1,3%, na kar je vplivala predvsem poraba surovin in materiala. Dohodka, ki ga dobimo če od celotnega prihodka odštejemo vsa

porabljenega sredstva, smo ustvarili v vrednosti 175.700.788,11 din. V primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta je to le 17,8 % več. Porast dohodka močno zaostaja za porastom celotnega dohodka zaradi hitrejšega porasta porabljenih sredstev od porasta celotnega prihodka. V primerjavi s planom smo ustvarili 2,7% manj. Iz dohodka smo porabili 85.269.830,42 din za financiranje prispevkov, obveznosti do delovne organizacije, amortizacije in obresti. Plačila prispevkov raznim SIS so znašala 23.760.872,15 din oziroma 39,9 % več kot v enakem obdobju preteklega leta.

V primerjavi s planom je to 4,5 % več (vzrok za takšen porast so višje stopnje posameznih prispevkov ter višje osnove za izračun prispevka). Iz dohodka smo poravnali tudi obveznosti do celotne delovne organizacije (skupne službe vključno s prodajo) in SOZD v višini 12.110.125,70. Primerjalno gledamo je to 31,2 % več kot v preteklem letu. Glede na planirano obveznost pa je 2,9 % manj.

Zelo velik delež dohodka smo razdelili na amortizacijo nad predpisano minimalno stopnjo (kar 23.667.340,78 din). V primerjavi z lanskim letom predstavlja ta delež 84,1 % več. Prav tako je presežni tudi plan za 21,2 %. Tako velik porast amortizacije napram lanskemu letu je zaradi močno povečane osnove za obračun amortizacije (nova strojna oprema, zgradba itd.) Močan porast smo namreč zasledili zaradi istega razloga tudi pri minimalni amortizaciji (74,4 %) porast napram preteklemu letu.

Največji delež porabe dohodka pa je bil namenjen za odplačilo obresti od kreditov. V prvem polletju smo plačali 25.731.491,80 din obresti, kar pomeni 86,7 % več kot v enakem obdobju preteklega leta. V primerjavi

s planom pa smo kar 19,5 % porabili več kot smo planirali. Celoleten plan sredstev za obresti je 37.000.000,- . Od skupnega zneska obresti smo plačali za obresti od dolgoročnih kreditov za osnovna in obratna sredstva din 4.813.770,90. In za obresti od škonta menic (to je predčasnega vnovčenja menic) din 2877.997,45.

Na tako veliko porabo dohodka za obresti vplivajo interkalarne obresti za kredite, za osnovna sredstva, ki smo jih najeli ob novi investiciji, ni pa slaba likvidnost. Za to da lahko finansiramo vso porabo, se moramo namreč veliko kratko rečeno zadolževati in seveda tudi predčasno vnovčevati - eskontirati menice, ki jih dobimo kot plačilo naših terjatev (večina terjatev do kupcev je plačana z menicami - oca 90 %, mi pa rabimo za plačilo raznih družbenih obveznosti, bankam in OD približno 40 % gotovine). Po razporeditvi dohodka po namenu nam je ostalo še 90.430.957,68 din čistega dohodka. V primerjavi z lanskim letom je to 6,2 % manj, medtem ko je v primerjavi s planom namj ustvarjenega čistega dohodka 11 % . Vzrok za takšno gibanje čistega dohodka napram lanskemu letu je v tem, ker je bila poraba iz dohodka neprimerno večja kot lani 61,3 %, medtem ko je bil dohodek večji le 17,8 %. Iz čistega dohodka smo namenili za osebne dohodke 72.105.999,90 oz. 27,7 % več kot v enakem obdobju preteklega leta. V primerjavi s planom smo porabili za osebne dohodke celo manj 3,1 % . Poraba sredstev za Od sedaj ni v skladu z gibanjem dohodka, vendar bomo dokonca leta to uskladili, ker moramo ustvariti toliko kot smo planirali, če ne celo preseči planiranih količin. Po razporeditvi sredstev čistega dohodka za osebne dohodke nam je ostalo še 18.324.957,78 din za razporedi-

tev na sklade. Razporeditev je naslednja:

- stanovanjski del sklada skupne porabe 4.237.023,25 din oz. 46,0 % planiranega zneska.
- za sklad skupne porabe 3.700,00,- oz. 33 % plana. Od tega je namenjeno za regresiranje prehrane delavcev 1.200.000,- za regresiran dopust 1.500.000,000 (upoštevajoč ljubilejne nagrade, finansiranje krajevnih skupnosti)

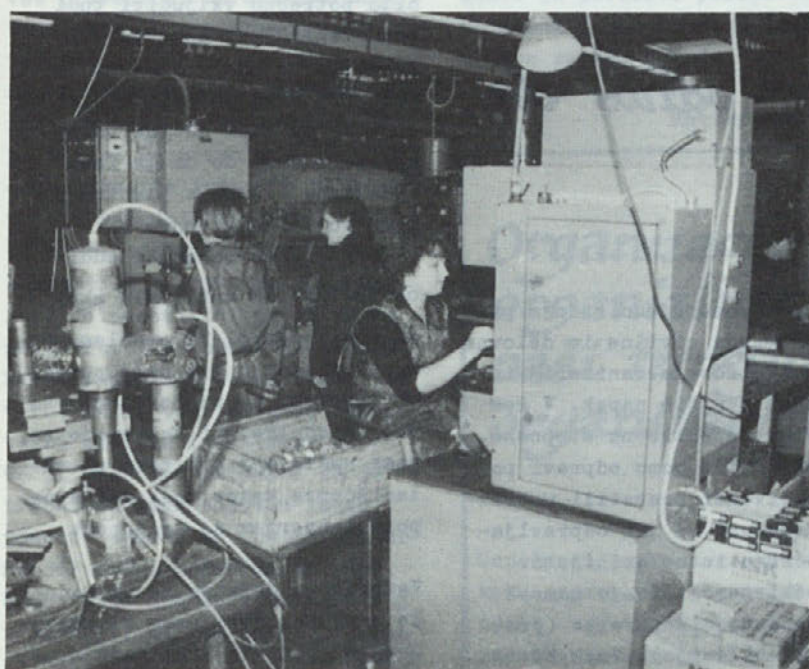
- za poslovni sklad smo razporedili le 5.995.414,83 din oz. 12,2 % planiranih sredstev.
- za rezervni sklad 4.392.519,70 oz. 49,3 % planiranih sredstev.

Akomulacije smo dosegli v prvem polletju približno enako kot v lanskem letu (34.055.275,31) din, čeprav je delitev čistega dohodka precej različna. Primerjalni kazalci uspešnosti gospodarjenja, ki so prikazani v tabeli 2 nam kažejo na to, da so rezultati uspešnosti go-

TABELA 1 : CELOTNI PRIHODEK, DOHODEK IN ČISTI DOHODEK

REALIZACIJA VRSTA PRIHODKOV IN STROŠKOV	I. pollet. 81	I. pollet. 80	I	I
		R81 /R80	R /P	
I. CELOTNI PRIHODEK	658.668.314,09	521.494.618,35	126,3	48,3
1. Porabljena sred.	482.967.525,98	372.286.504,99	129,7	48,7
- sur. in mater.	334.346.688,07	271.423.955,75	123,2	42,4
- amortizacija	15.938.338,72	9.139.967,78	174,4	53,1
- ostali stroški	132.682.499,19	91.722.580,46	144,7	76,5
II. DOHODKI	175.700.788,11	149.208.113,36	117,8	47,3
1. Prispevek SIS-om	23.760.872,15	16.985.072,25	139,9	54,5
2. Obveznosti do DO in SOZD	12.110.125,70	9.231.250,35	131,2	47,1
3. Amortiz., nad. pred. stop.	23.667.340,78	12.854.239,77	184,1	71,2
4. Obresti od kredit.	25.731.491,80	13.781.902,05	186,7	69,5
III. ČISTI DOHODEK	90.430.957,68	96.355.648,94	93,8	39,0
1. Del. ČD za OD	72.105.999,90	56.477.858,50	127,7	46,9
2. Del. ČD za stan. grad.	4.237.023,25	3.606.874,15	117,5	46,0
3. Del. ČD za skup. porabo	3.700.000,00	15.946.533,95	23,2	33,0
- za ostale porabe				
- reg. za let. dopust	1.500.000,00	4.000.000,00	-	-
- regr. prehrana	1.200.000,00	3.279.366,05	-	-
- ostalo	1.000.000,00	8.667.167,90	-	-
4. Del. ČD za posl. skl.	5.995.414,83	16.594.179,51	36,1	12,2
5. Del. ČD za rezerv. skl.	4.392.519,70	3.730.202,83	117,8	49,3

spodarjenja izraženi v absolutnih številkah razmeroma dobri, če pa jih primerjamo z kazalci uspešnosti v preteklem letu pa so v večini primerih slabši (boljši je dohodek na delavca Do in SSP na delavca in še nekateri).

Skratka bi lahko rekli, da so rezultati gladano v absolutnih številkah še vedno dobri, vendar pa precej slabši kot smo planirali. V naslednjih mesecih se bomo morali zelo potruditi, da bomo ob koncu leta dosegli planirane vrednosti oz. le-te celo presegli.

OPRAVIČILO

Pri zbiranju podatkov za publikacije "ISKRA V ŽELEZNIKIH", katera je izšla ob priliki otvoritve novih proizvodnih prostorov in 35-letnice kovinarstva v Železnikih, nismo uvedli napake vnešene v takratno personalno knjigo in zato tov. HAFNER Lado nismo poimensko navedli med tiste kateri so se zaposlili do kraja leta 1946. Tov. HAFNER Lado se je dejansko zaposlil v Niko (po podatkih iz delavske knjižice) 1. 10. 1946 in bi zato moral biti vpisan med tistimi, ki so poimensko imenovani na strani 24 navedene publikacije. Tov. Hafnerju se za pomoto opravičujemo.

Odbor za izdajo publikacije "ISKRA V ŽELEZNIKIH"

TABELA II : PRIMERJALNI KAZALCI USPEŠNOSTI GOSPODARJENJA

LETO	I. POLLETJE	II. POLLETJE	I r81
VRSTA KAZALCA	81	80	r80
1. Dohodek/delavca	205.980,10	180.203,05	114,3
2. Dohodek/povp.up. posl. s.	23,0%	35,5%	64,8
3. Čisti d./delavca	106.015,20	116.371,55	91,1
4. AKOMULACIJA/DOH.v%	19,4%	22,2%	87,4
5. AKOMULACIJA/ČD v %	37,7%	34,4%	109,6
6. AKOM./povp.up.posl.s.	4,5%	7,9%	56,9
7. OD+SSP/del/mes.povp./	15.639,51	11.368,33	137,6
8. Čisti OD/delavca	9.790,79	7.903,99	123,8
9. Povpr.upor.PS/delavca	895.105,51	508.109,80	176,2
10. Celot.prih/por.sr.	1,364	1,401	97,4
11.Celot.prih/povp. up.p.s.	0,862	1,239	69,6
12.Del.ČD. za OD+SSP/AKOM.	2,35	2,29	102,6
13.Celot.prih/plan pr.	48,3	50,8	95,1
14. Dohod/plan.doh.	47,3	54,5	86,8
15.ČD/plan.ČD	39,0	58,9	66,2
16.Del.ČD za OD/plan	46,9	46,9	100,
17.Dohod./povp.sred. %	36,4	40,1	90,8
18.AKOMULACIJA	34.055.275,31	33.178.622,11	102,6
19. Povpr.štev.del. na osnov.vkal.ur	853	828	103,0

Vodja finančno-računovodskega sektorja
Nastran Valentina, dipl.oec.

Novi prostori ~ nov odnos do varnega dela

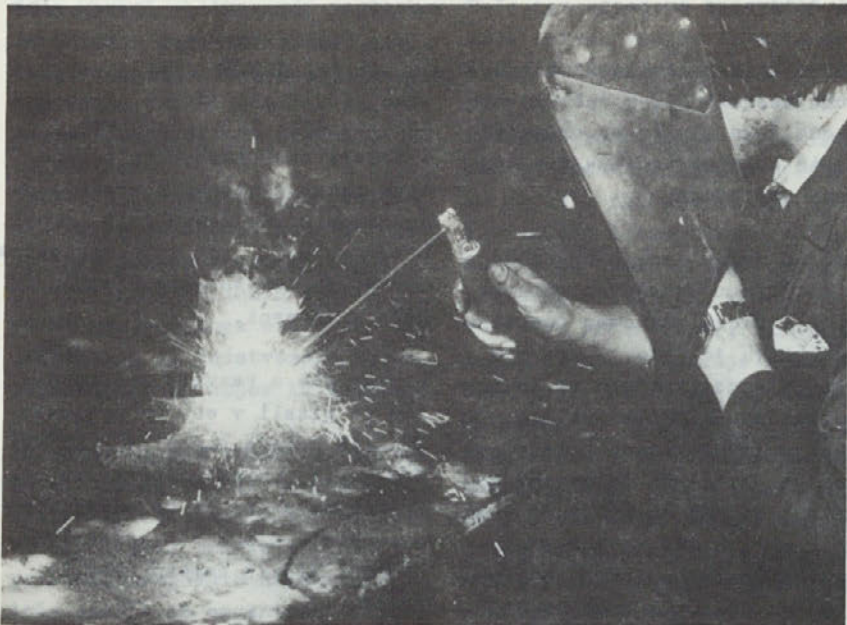
Novi delovni prostori, v katerih smo se preselili, prinašajo tudi nov odnos do varnega dela. V času selitve ocenjujemo predvsem nove ekološke pogoje dela, ki niso v vseh primerih idealni in bodo na vsak način nujni ne-kateri ukrepi za izboljšanje stanja. Pri tem, mislim predvsem na pojave prepiha, ob vходу v obdelovalnico (bivša montaža), slabo ventilacijo ob strojih za brušenje gredi, hrup v montaži

motorjev, neurejeno stanje pri shranjevanju civilne in delovne obleke, čiščenje sanitarij in še nekaj manjših napak. V tem trenutku je potrebna strpnost. Boljše bo, če bomo odpravili pomanjkljivosti posvetili ustrezno pozornost in jih odpravljali načrtno in ne stihijsko. Ekološki pogoji imajo namreč več medsebojnih povezav (prepih, ventilacija). Vsak bi svoje pogoje rad odpravil tak-

koj - kar pa je nemogoče. Kakor ima redna proizvodnja omejene kapacitete imajo tudi pripravljalni in vzdrževalni oddelki le omejene možnosti, čeprav je nesporno, da ima vsak še nekaj "notranjih rezerv", ki pa jih seveda ni lahko izkoristiti

Ob selitvi v nove prostore pa so se ponovno pojavili tudi problemi v zvezi z medfaznim skladiščenjem. Treba se je zavedati, da so delovni prostori drugi in je nemogoče, da bi bilo ob vsakem stroju toliko prostora, da bi bilo možno skladiščiti celotno serijo in šele, ko bi bila celotna serija na predhodni fazi obdelave vključena, začeti z delom na naslednjem stroju. Vprašanju medfaznega skladiščenja in toku materiala skozi proizvodnjo bo na vsak način treba posvetiti večjo pozornost. Vseh problemov, ki nastopajo v tej zvezi, ne more rešiti samo direktna proizvodnja oziroma tisti, ki proizvodnjo vodijo, tudi tu je še mnogo dela za pripravljalne oddelke in sprejemljivosti za novosti v proizvodnji sami. V to nalogo bi bilo potrebno vključiti tudi tehnologijo, ki do sedaj pr predvsem rešuje v glavnem le delo pri sami delovni operaciji ne pa tudi načine transporta od ene do druge faze obdelave. Skupno s planiranjem in terminiranjem bi bilo potrebno obdelati tudi optimalni tok materiala skozi proizvodnjo. Ti problemi namreč postajajo vse bolj pereči ob dejstvu, da proizvajamo vse večje izdelke, ki zahtevajo na vsak način več prostora za skladiščenje kakor tudi večje napore lanserjev za transport.

Varnejšega dela pa se ni mogoče predstavljati samo z izboljšanjem priprave proizvodnje, ampak tudi in predvsem s pravi-

lnim odnosom do dela in varnosti nasploh. Vse prevečkrat se namreč dogaja, da odstranjujemo varnostne naprave in zavračamo uporabo sredstev za osebno varstvo pri delu. Proizvajalci strojev stalno iščejo tako nove prijeme za hitrejšo, kvalitetnejšo in varnejšo proizvodnjo, ki pa jo tudi z odstranjevanjem varnostnih naprav in podobno vračamo na star nivo. Spomnimo se v tem primeru samo na GLOBE - linije, ki imajo na enostaven način zavarovane vse bistveno nevarne dele stroja. Pri tem, ko vse prevečkrat ob nastavljanju in vzdrževanju odstranjujemo varnostne okvare, se lahko vprašamo, zakaj jih je ameriški proizvajalec sploh izdelal če pa stalno govorimo o nehumanem odnosu kapitalista, do delavca v vseh zahodnih državah, ki niti niso podpisniki mednarodne konvencije o zavarovanju strojev. Ob preselitvi pa je nujno poudariti tudi odnos do odpadkov, kar postaja zaradi omejenih virov kakor tudi neenake razvisti bazične industrije vse večji problem. Navaditi se je treba, da vsak odpadek lahko ponovno uporabimo, če je primeren sortiran. Spomnimo se samo, kako težko uporabljamo aluminij v livarni, ki ima polno primesi železa, podobno je tudi z drugi-

mi odpadki, ki jih mi vračamo v ponovno predelavo. Če imamo zgrajen sistem nagrajevanja praktično samo na količino izdelkov, bi morali skozi koeficient učinkovitosti speljati tudi ostala dva elementa, to je kvaliteto in odnos do sredstev mi pa se nimalokrat jezimo, če imamo samo za en procent nižji koeficient učinkovitosti od povprečja ne spomnimo pa se, kolikokrat smo metalni odpadke samo od sebe, in kolikokrat se nismo zmenili za opozorila neposredno nadrjenega vodje, da moramo počistiti delovno mesto in povečati pazljivost, da bi dosegli boljše kvaliteto v širšem pomenu besede.

Rovtar Anton ing.

Organizacija in organiziranje v naši temeljni organizaciji

Uspešnost vsake zavestne človekove dejavnosti je odvisna od njene organizacije. Velikost in posebnost dejavnosti pa nareku-

jeta zahteve, ki jih mora organizacija izpolnjevati; to pomeni, da morajo biti organizacijske oblike in postopki usklajeni z vrsto in obsegom vsake dejavnosti. Pojem organizacije je zelo kompleksen, ker organizacija zajema vse pripravljalne, izvršilne in sklepne delovne operacije, enkratne ali ciklične dejavnosti, ki so značilne za proizvodne organizacije združenega dela. Vsaka dejavnost vključuje tudi organizacijske delovne operacije, ki se nanašajo na usklajevanje celotne dejavnosti, njeno uresničevanje in ugotavljanje učinkovitosti izvrševanja.

Vsaka organizacija je lahko bolj ali manj racionalna. Racionalnost neke organizacije ocenjujemo po tem, kako je sposobna vse elemente, ki so potrebni za normalno delovanje reprodukcijskega procesa, pravilno postavljati, usklajevati in usmerjati k doseganju optimalnih učinkov. Organizacija je sredstvo za uresničevanje postavljenih ciljev. Osnovni cilj delovnega kolektiva v proizvodnih organizacijah združenega dela je zadovoljevanje določenih družbenih potreb in ustvarjanje dohodka s prodajo izdelkov ali storitev na trgu. Ustvarjanje dohodka je osnovna in skupna naloga celotnega kolektiva. Svojo skupno nalogo izvršuje delovni kolektiv v delovnem procesu po principu tehnične delitve dela. Z uporabo tega principa deli svojo skupno nalogo na večje število ožjih nalog, ki jih izvršujejo posamezni člani na različnih, prostorsko ločenih delovnih mestih. Z izvrševanjem delnih nalog se vsak član delovnega kolektiva vključuje v izvrševanje skupne naloge. Postavlja pa se organizacijsko vprašanje: kako izvršiti skupno nalogo najboljše? Na to vprašanje je skušala odgovoriti organizacija kot posebna znanstvena disciplina že v prvih začetkih svojega razvoja. Njena osnovna naloga je iskanje metod, organizacijskih tehnik in

drugih oblik, ki nam pomagajo, da oblikujemo racionalno organizacijo, da jo vzdržujemo in dopolnjujemo in ustvarjamo ugodne razmere ter motivacijo, kar vse spodbuja delovne ljudi k iskanju novih in boljših metod ter postopkov za hitrejši napredek vsakega poslovanja.

Tako kot vsaka organizacija si je tudi naša temeljna organizacija zadala cilje, ki naj bi jih v določeni dobi dosegla. Osnovni cilji izhajajo vsekakor iz osnovne dejavnosti temeljne organizacije.

Naj v tem prispevku navedem samo osnovni cilj naše temeljne organizacije za leto 1981. Ta cilj je ustvariti za 1.347.650.000 din celotnega prihodka, 256.472.000 din dohodka in 231.954.000 din čistega dohodka. Da bi ta cilj dosegli, bo potrebnih mnogo naporov v celotni temeljni organizaciji.

Na vsaki stopnji delovnega procesa opravljajo člani delovnega kolektiva določeno število kvalitativno različnih delovnih operacij. Neizvršitev katerih koli delovnih operacij v skupnem delovnem procesu pomeni nepopolnost tega procesa. Pri tem ni bistveno ali neizvršene operacije pripadajo pripravljalni, izvršilni ali sklepní stopnji delovnega procesa. Dosledno izvajanje vseh potrebnih, delovnih operacij je pogoj za izvršitev skupne naloge, ki omogoča ustvaritev postavljenih ciljev.

Da bi izvajanje delnih nalog konkretno pokazalo rezultat v izvršitvi skupne naloge, je zaradi usklajevanja številnih in različnih delovnih operacij potreben določen organizacijski napor. Organizacijski napor predstavlja novo kvaliteto v delovnem procesu. Zaradi potrebne koordinacije, ki omogoča izvrševanje skupne naloge, vsebujejo procesi dela poleg izvršilnih tudi organizacijske delovne operacije. Organizacijske delovne operacije omogočajo potrebno vsklajevanje na vsaki sto-

pnji delovnega procesa.

Za izvajanje organizacijskih delovnih operacij je v naši tovarni zadolžena služba za organizacijo in celotna vodilna ter vodstvena struktura.

Temeljna organizacija uresničuje svoje cilje z izvrševanjem poslovnih funkcij. Osnovna funkcija v kolektivu je delo, s katerim izvršuje konstituirano in konkretizirano svojo skupno nalogo. Funkcija izvrševanja, katere nosilci so vsi člani delovnega kolektiva, zajema opravljanje vseh tistih aktivnosti, s katerimi ljudje neposredno izvršujejo svojo nalogo. Osnovna značilnost funkcije izvrševanja je neposredno izvrševanje konkretnih delovnih operacij - nalog na delovnih mestih. Naloga posameznikov in njihove delovne operacije so v določenem odnosu do nalog in dela drugih sodelavcev na njihovih delovnih mestih, na katerih se izvršujejo delne naloge in s tem skupna naloga. Delne naloge in odnosi med različnimi delovnimi mesti oblikujejo organizacijsko strukturo izvrševanj.

Osnovno organizacijsko strukturo imamo določeno v statutu temeljne organizacije. Konkretnejša organiziranost v naši tovarni je določena v posebnem aktu, ki ga je sprejel delavski svet v avgustu leta 1979. V tem aktu imamo celotno poslovanje razdeljeno na poslovne funkcije kot so npr.

-planska funkcija, razvojna funkcija, proizvodna funkcija itd. Te funkcije naprej delimo tudi na področja poslovanja kot so npr. - planiranje proizvodnje v okviru planske funkcije itd. Ker taka delitev še ne zadošča moramo opraviti še večjo delitev dela, t.j. konkretizirati delovne naloge. Z izdelavo razvida del in nalog, dela, smo dosegli tudi to.

Ena od nalog službe za organizacijo v naši TOZD je prav v tem,

da skupaj z vodstvenimi delavci v posameznih sektorjih izdelava in dopolnjuje razvid nalog.

Razvida dela in nalog nismo izdelali samo zato, ker to zahteva zakon o delovnih razmerjih in zakon o združenem delu, ampak predvsem zato, ker to predstavlja osnovo za uspešno organiziranost dela v tovarni.

Čeprav smo o razvidu del in nalog že pisali v eni od prejšnjih števil našega časopisa ELEKTRO-MOTOR, in o njem govorili na zborih delavcev ne bo odveč, če še enkrat informiram kolektiv o opredelitvi in namenu razvida nalog.

Razvid nalog je sistematično urejen pregled vsebine in značilnosti vseh nalog, ki se pojavljajo v temeljni organizaciji.

Razvid služi kot:

1. Osnova za vodenje in izvrševanje kadrovske politike: planiranje kadrov, oblikovanje razpisov in objavo nalog, zaposlovanje, izobraževanje, itd.
2. Vir podatkov za ugotavljanje zahtevnosti dela, za evidenco in kontrolo nad sprejetimi in opravljenimi nalogami ter za ugotavljanje doseganja postavljenih ciljev oz. za izračun delovne uspešnosti, za izhodišče za urejanje delitve sredstev za osebne dohodke po rezultatih dela.
3. Osnova za smotrno organiziranje dela v temeljni organizaciji, saj nam izdelava razvida nalog nudi pregled nad delitvijo nalog med organizacijskimi enotami na vseh organizacijskih ravneh, nad razmejitvijo njihove odgovornosti za določen del delovnega procesa, hkrati pa nas opozarja na nekatere nedoslednosti in pomanjkljivosti v delitvi dela.

Organizacija in organiziranje

dela pomeni oblikovanje postopkov za izvedbo posameznih nalog iz razvida nalog. Zaradi lažjega razumevanja v naši tovarni še vedno delimo naloge na produktivne in režijske.

Oblikovanje produktivnih delovnih nalog je skupna naloga tehnološke priprave proizvodnje, oblikovanje režijskih delovnih nalog pa je naloga službe za organizacijo in vodstvenega kadra posameznih sektorjev in oddelkov.

Način izvajanja produktivnih delovnih nalog določa tehnološka priprava proizvodnje s tehnološkimi postopki, način izvajanja režijskih delovnih nalog pa določa služba za organizacijo z organizacijskimi predpisi.

Ker je uspešno izvajanje katerih koli nalog, ali uspešno izvajanje skupne naloge temeljne organizacije odvisno od prave motivacije slehernega člana kolektiva, mora izdelavi razvida slediti skrb za vsesplošno motivacijo zaposlenih, predvsem pa tak sistem nagrajevanja, ki bo zagotovil doseganje ciljev posameznika in temeljne organizacije kot celote. Smatram, da tudi ta del spada med organizacijo in organiziranje dela.

Zelo pomembno področje na področju organizacije dela pa je tudi izgradnja zadovoljivega informacijskega sistema, s katerim naj bi se na način, ki je za uspešno poslovanje potreben, vsi nastopajoči podatki in informacije oblikovali, predelovali in sprejemali. Služba za organizacijo svoje aktivnosti usmerja tudi v tej smeri.

Istočasno ko že izdelujemo podatke s pomočjo računalniških programov CAOP-ja na republiškem računalnem centru, se pripravlja postavitev določene računalniške opreme v naši tovarni. V kratkem času bo v tovarni inštaliran mikroračunalnik za potrebe operativne priprave proizvodnje odnosno za potrebe planiranja in krmiljenja proizvodnje.

Naša tovarna je v letu 1980 začela intenzivnejše izkoriščati v Centru za avtomatsko obdelavo podatkov v Ljubljani izdelan projekt "planiranje". Obdelava zajema kosovnični in postopkovni proces, delovne naloge in računalniško izstavljenje dokumentacije delovnih nalogov. Prav to področje približuje računalniške storitve proizvodnji. Narekuje pa tudi pogosto poseganje v računalnik. Naša proizvodnja je zelo fleksibilna in zahteva pogosta lansiranja delovne dokumentacije in še pogostejše izvajanje sprememb. Vse to zahteva hitre akcije, kar je danes nemogoče, ker je računalnik v Ljubljani oziroma preveč oddaljen od kraja dogajanja in je pri tem navzoč problem počasnih komunikacij. Problem je rešljiv z vzpostavitev terminala v naši tovarni.

V zvezi s tem je že sklenjena pogodba z ISKRO-TOZD računalniki o nabavi računalniške opreme ISKRA-DATA C 18.

Ta oprema obsega:

1. Inteligentni terminal, ki vključuje:
 - centralni procesor
 - 32 KB MOS pomnilnik
 - krmilnik za čitalec kartic, vrstični tiskalnik in komunikacijski linijski adapter
 - sistemski zaslon
2. Čitalec kartic 300 kartic/min
3. Vrstični tiskalnik 300 lin/min
4. Podsystem tračne enote 9 stezna
5. Modem za sinhroni prenos

Vrednost celotne opreme znaša 2.864.200 din. Področje organizacije in organiziranja je zelo široko zato ga ni mogoče ne izvajati in ne prikazati naekrat v celoti.

Vodja službe za organizacijo
Franc Kavčič

Razmišljanje ob investiciji

Ko razmišljamo, kaj bi napisali ob pomembnem dogodku, kot je aktiviranje tako obsežne investicije, ne vemo ali naj bi pisali o preteklosti, o poti, ki je za nami in nas je pripeljala do tega trenutka ali naj se ozremo v prihodnost in razmišljamo o tem, kaj vse še moramo postoriti. Mislimo, da prehojeno pot tovarne elektromotorjev vsi dobro poznamo. Ni bila lahka. Je sestavljena iz vzponov in padcev. Tako so lahko prehodili le delavci, ki so na to tovarno navezani in v njo verujejo. Že od vsega začetka je tovarna usmerjena na tuja tržišča. Z neusmiljeno tujo konkurenco se je pravzaprav že srečala še povsem mlada in neizkušena. Moralo je tako biti, da je danes lahko taka, poznana in priznana na mnogih koncih sveta. Tako smo se vsi, ki tukaj delamo, v vseh teh letih mnogo koristnega naučili in lahko trdimo, da prihaja tovarna v zrelo leta, ko jo ne more več vsaka kotanja na poti spraviti na tla. Prav temu cilju je bila namenjena tudi ta naložba. Pred nami je torej, da čim prej v polni meri s pomočjo te naložbe izkoristimo vse tiste primerjalne prednosti, ki jih v ISKRI Železniki imamo: to je izkušnje, pridnost in vztrajnost.

Z boljšo opremljenostjo pripravljenega dela: razvoja, tehnologije in priprave proizvodnje, orodjarne smo postali tako še bolj prilagodljivi in se bomo lahko hitro odzvali zahtevam trga.

Tudi izdelava sestavnih delov se ponaša z novimi stroji, ki so visoko produktivni. Izdelujejo pa tudi v ožji in stalni kvaliteti. Isto velja tudi za stroje v montaži. Stremeli smo na tem, da je celotna proizvodnja organizirana kot več skupinsko tehnoloških celic, v

katerih se zaokroženo obdelujejo skupine obdelovancev. Pri snovanju linij smo gledali, da ljudje niso vključeni direktno v linije ampak so ob njih in jih nadzorujejo. To nam v popolnosti še ni uspelo, saj je to pravzaprav daljši proces in zato rabimo še nekaj časa.

Za konec lahko zapišemo, da smo s to naložbo veliko pridobili. Naložili smo si pa tudi odgovornost pred družbo, da vse zastavljene cilje dosežemo in še krepkeje zakorakimo na zahtevna tuja tržišča. To bomo dosegli le z dobrim delom. Tega smo vsi vajeni, zato lahko smelo zremo v prihodnost.

Zapisal:
Janko Jelenc
dipl.ing.

Ideja kakovosti ni nova. Izdelke so preverjali in preskušali že v časih obrtniške proizvodnje, vendar je bila na tej stopnji proizvodnje ista oseba v funkciji razvijalca, konstrukterja, proizvajalca, kontrolorja in prodajalca. Ker pa je v industrijski proizvodnji delitev dela nujna, se je že v prvih fazah industrijske proizvodnje pojavila funkcija kontrolorja, katerega naloga je bila, da za proizvajalcem kontrolira, ali je izdelani del v predpisanih tolerancah, ali je izdelek pravilno sestavljen, ali deluje ipd.

Kakovostna proizvodnja se ne da doseči s sortiranjem, oziroma izločanjem slabih izdelkov, temveč je treba nastanek slabih izdelkov preprečiti. Kakovost izdelka se ne dosega s "kontrolom", temveč jo je treba vgraditi. Zato je treba "kontrolno" razumeti v širšem smislu kot

Pomen kakovosti za industrijsko podjetje

proces s povratno zanko, pri katerem vsaka ugotovitev neustrezne kakovosti povzroči nujno ukrepanje vseh odgovornih služb, da se odpravijo vzroki, zaradi katerih je prišlo do odstopov, do slabe, oziroma neustrezne kakovosti ali celo do izmeta.

Vloga zagotavljanja kakovosti se da obravnavati samo v sklopu celotnega podjetja. Naloge za zagotavljanje kakovosti morajo zajeti vse oddelke in obrate tovarne, pri čemer pa je pravilno stališče vodstva v politiki kakovosti izredno pomembno. Zato je zagotavljanje kakovosti in zanesljivosti izdelkov nujno, da se obravnava kot združeno akcijo vseh udeležencev od raziskav in razvoja do prodaje in servisa.

Tovarno sestavljajo sistemi posameznih funkcij, ki imajo svoje dolžnosti in odgovornosti, zato se v praksi pripeti, da se vsaka skupina omeji le na svoje področje ali se loti svojih neposrednih nalog. Tako lahko konstrukcija predpiše pretirano ozke tolerance ali prestroge zahteve, da bi s tem zaščitila sebe. Proizvodnja je zainteresirana predvsem za izpolnjevanje planov. Nabava bi rada čim hitreje in z najmanj truda realizirala naročila pri najcenejših ponudnikih, v primeru reklamacij pa bi rada dosegla, da bi se material kljub temu prevzel in porabil, da bi si tako olajšala delo. V takem položaju se moramo zavesti, da je naloga in odgovornost posameznih služb, če je politika kakovosti v tovarni pravilno postavljena, da mora vsaka služba prispevati svoj delež k zagotavljanju kakovosti in zanesljivosti.

V zadnjem času se veliko govori o zanesljivosti. To je pojem ka-

kovosti kot verjetnost, da bo izdelek deloval v skladu s določenimi specifikacijami pod predpisanimi pogoji določeno dobo. Če je kontrola kakovosti odpirala vrata izdelkom kot dobre, je naloga zagotavljanja zanesljivosti skrb nad kakovostjo izdelka tudi potem, ko je zapustil tovarno, to je nad uporabo pri uporabnikih. Z rezultati, ki jih dajejo poskusi in raziskave zanesljivosti je namreč mogoče z veliko točnostjo napovedati, kako dolgo bo kak izdelek deloval, kolikšno bo število zatajitev oziroma odpovedi v določenem času obratovanja, v kakšnih razdobjih so nujne zamenjave posameznih delov, ki so podvrženi obrabi, itd.

Delo na področju zanesljivosti je za službe razvoja in kakovosti v začetni fazi. Potrebno je izdelati programe zanesljivosti, ki bi vključevali sisteme in metode za zagotavljanje zanesljivosti, sisteme vzorčenja in preskusov zanesljivosti, laboratorijsko preskušanje zanesljivosti, pridobivanje podatkov o odpovedih iz eksploatacije, ocenjevanje zanesljivosti in izobraževanje kadrov.

Naloga in vloga službe za kakovost naglo naraščajo zato, je v tovarni sproti potrebno prilagajati organizacijo tako, da bo služba čim učinkoviteje izpolnjevala postavljene naloge. Da bo mogoče zahteve za kakovost in zanesljivost s sodobnim konceptom sistema integralne kontrole kakovosti izpolnjevati samo tako, da je služba za kakovost enakovreden partner z vsemi drugimi službami v podjetju in neodvisna zlasti od takšnih, ki odgovarjajo za izpolnjevanje plana.

Pegam Jože
ing.

Zaposlovanje v prvem polletju letošnjega leta

V prvem polletju letošnjega leta se je zaposlilo v naši temeljni organizaciji 39 delavcev (od teh se jih je 12 vrnilo iz dosluženega vojaškega roka) - zapustilo pa jo je 30 delavcev (od teh jih je šlo na služenje vojaškega roka 12 upokojili pa so se 4 delavci)

januarja prišlo 7 delavcev, odšli 4 delavci

februarja prišlo 14 delavcev

odšel 1 delavec

marca prišla 2 delavca,

odšlo 5 delavcev

aprila prišel 1 delavec,

odšlo pa 14 delavcev

maja prišlo 7 delavcev,

odšla 2 delavca

junijs prišlo 8 delavcev,

odšli pa 4 delavci

Od 39 delavcev, ki so se zaposlili je šlo

- v obdelovalnico 11 delavcev
- v livarno 2 delavca
- v montažo 8 delavcev
- v orodjarno 5 delavcev
- v vzdrževanje 7 delavcev
- v gospodarski sektor

3 delavci

- v razvojni sektor 1 delavec

- v sektor za kakovost

1 delavec

- v fin. računovodski sektor

1 delavec

Imajo pa: 1 visokošolsko izobrazbo; 7 srednje šolsko izobrazbo; 12 kvalifikacijo; 19 pa je nekvalificiranih, ki se bodo priučili.

Od 30 delavcev, ki so nas zapustili jih je šlo:

- iz obdelovalnice 7
- iz livarne 1
- iz montaže 9
- iz orodjarne 3
- iz vzdrževanja 2

- iz OTTP 1

- iz gospodarskega sektorja 2

- iz razvojnega sektorja 2

- iz sektorja za kakovost 1

- iz splošnega sektorja 2

ki so imeli sledečo izobrazbo oziroma kvalifikacijo:

visokošolsko izobrazbo 3, višješolsko 1, sredno 6, kvalifikacijo 7, ostali pa so bili

priučeni oz. nekvalificirani (12).

Gospodarski načrt za leto 1981 računa, da bomo imeli povprečno zaposlenih 857 delavcev. povprečje za prvo polletje znaša 855,6 delavcev.

V mesecu juniju smo imeli na obvezni po čitniški praksi 7 dijakov iz gimnazije v Loki in 37 naših štipendistov na počitniškem delu 1 dijakinjo ki so delali:

3 gimnazijci v montaži in 4 v obdelovalnici

20 naših štipendistov v montaži in 16 v obdelovalnici

1 naš štipendist je delal v SOT-u 1 dijakinja (poč. delo) je delala v montaži.

Vodja kadrovskega oddelka

Skok Janez

Usmerjeno izobraževanje

Predsedstvo reupubliškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je na seji 28. maja obravnavalo poročilo o aktivnosti zveze sindikatov v pripravah na uvedbo usmerjenega izobraževanja. Poudarilo je osrednje naloge na tem področju:

- uveljavljanje novih družbeno-ekonomskih odnosov v izobraževalnih skupnostih,
- krepitev kadrovske dejavnosti v združenem delu,
- uveljavljanje organizacij združenega dela kot nosilcev izobraževalne politike,
- priprava pogojev za izvedbo proizvodnega dela in delovne prakse.

Novi družbenoekonomski odnosi

Po sprejemu zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja so bile oblikovane posebne izobraževalne skupnosti za vsa področja dejavnosti. Predsedstvo je ugotovilo, da so se uveljavile kot primarna oblika organiziranosti uporabnikov in izvajalcev. V njih so uporabniki in izvajalci uskladili in sprejeli smer razvoja v naslednjem srednjeročnem obdobju, nove vzgojno-izobraževalne programe za srednje usmerjeno izobraževanje, določili mrežo šol in obseg vpisa mladine in zaposlenih, materialne okvire dejavnosti ter druga pomembna vprašanja, ki pogojujejo uvedbo usmerjenega izobraževanja. Kljub temu pa so v njihovem delovanju nekatere pomanjkljivosti, ki zahtevajo okrepljeno politično aktivnost sindikata, da bi jih čimprej odpravili. Tako je po več kot letu dni po sprejemu zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja še ve-

dno precej organizacij združenega dela, ki niso pristopile v noveno posebno izobraževalno skupnost, kar vpliva na premajhen priliv sredstev za usmerjeno izobraževanje (priliv v posameznih mesecih letošnjega leta ni presegel 77 % potrebnih sredstev za izvedbo programov v posebnih izobraževalnih skupnostih).

Še slabše pa je, da del združenega dela ne sodeluje pri oblikovanju in izvajanju izobraževalne politike, zato je predsedstvo sprejelo usmeritev, da osnovneorganizacije zveze sindikatov sprožijo razprave v teh delovnih okoljih, poskrbijo za pravilno informiranje delavcev o pravicah in odgovornostih za razvoj izobraževalne dejavnosti in o vlogi posebnih izobraževalnih skupnosti.

Drugo vprašanje je povezano z delovanjem delegatskega sistema v teh skupnostih. Ugotovili so, da so se zbori izvajalcev v teh skupnostih bolj uveljavili kot zbori uporabnikov, v katerih delegati ne zastopajo mnenj združenega dela, organizacije združenega dela uporabnikov pa zato večinoma niso obveščene o stanju in problemih pri uvažanju usmerjenega izobraževanja. Zato velja pozornost dograjevanju delegatskega sistema, saj je od tega odvisno, kako se bo v izobraževalnih skupnostih uveljavila svobodna menjava dela in v kolikšni meri bo združeno delo postalo nosilec izobraževalne politike.

Prav tako kot v drugih družbenih dejavnostih so tudi na tem področju prepozno podpisali planske dokumente, poleg tega pa je še vedno precej organizacij združenega dela, ki jih še niso podpisale. Pomanjkljivosti se kažejo tudi v vsebini teh sporazumov. Predvideno število vpisov učencev v posamezno usmeritev za naslednje srednjeročno obdobje ne temelji na razvojnih potrebah

združenega dela in potrebah po prestrukturiranju gospodarstva, prav tako pa potrebe niso usklajene z možnostmi zaposlovanja v naslednjem obdobju. To velja predvsem za izobraževanje ob delu, kjer so planske opredelitve bolj približna ocena kot pa rezultat pregleda izobrazbene strukture zaposlenih in potreb organizacij združenega dela.

S samoupravnimi sporazumi o temeljnih planih posebnih izobraževalnih skupnosti za obdobje 1981-85 so opredeljeni tudi načini zbiranja sredstev za vzgojno-izobraževalne storitve. Prispevek uporabnikov v vseh posebnih izobraževalnih skupnostih je sestavljen iz dveh delov: iz dela, ki je enak za vse in ga združujejo po načelih vzajemnosti za potrebe, ki jih uresničujejo prek posebnih izobraževalnih skupnosti; drugi del pa je različen glede na obseg dejavnosti v okviru posameznih FIS. Tak način združevanja sredstev pomeni prvi korak k uveljavljanju slobodne menjave dela na tem področju. V nekaterih posebnih izobraževalnih skupnostih se kljub temu pojavljajo finančni problemi, ker v njih ni združenih toliko uporabnikov, kot je bilo predvideno ob izračunavanju prispevnih stopenj.

Zato morajo sindikati s politično akcijo zagotavljati in spodbujati razprave in odločanje v tozdih in delovnih skupnostih ter sodelovati pri izraženju delegatskega sistema, ki bo zagotavljal prenos informacij, odločitve in usklajevanje mnenj med uporabniki in izvajalci v posebnih izobraževalnih skupnostih.

Z delovanjem posebnih izobraževalnih skupnosti je povezano tudi delovanje strokovnih svetov, ki so organi FIS za pripravo predlogov vzgojno-izobraževalnih programov in obravnavanje pomembnejših strokovnih vprašanj v zvezi z načrtovanjem in uresni-

čevanjem usmerjenega izobraževanja. V zadnjem letu so strokovni sveti pripravili nove programe za vse usmeritve in smeri v srednjem usmerjenem izobraževanju. Pri tem je sodelovalo približno 800 strokovnjakov, od tega skoraj polovica iz vrst uporabnikov - iz združenega dela. Vendar v nekaterih organizacijah združenega dela ugotavljajo, da bi bilo treba še tesneje povezati delo strokovnih svetov in organizacij združenega dela, saj bi morali vzgojno-izobraževalni programi nastajati glede na potrebe in razvojne opredelitve združenega dela. Zato sindikati predlagajo, da posebne izobraževalne skupnosti opredelijo možne tesnejše in pogostejše stike med strokovnimi sveti in strokovnjaki iz združenega dela.

Kadrovska dejavnost

Predsedstvo RS ZRS je tudi kritično ocenilo uveljavljanje kadrovske-izobraževalne dejavnosti v združenem delu. Mnogi cilji in naloge, ki smo si jih zastavili s srednjeročnim planom za obdobje 1981-85, temeljijo na tem, kako bomo znali združiti vse umske in delovne potencialne. To zahteva, da se v večji meri uveljavijo znanja in sposobnosti že zaposlenih delavcev, njihova stalna strokovna rast, na drugi strani pa oblikovanje vzgojno-izobraževalnega sistema, ki bo sposoben usmerjati mladino in jo usposabljaati za potrebe združenega dela. Pri tem ima pomembno vlogo kadrovska politika, kjer smo v preteklosti že dosegli bistvene premike pri njeni demokratizaciji, vendar so še primeri, ko o njej odločajo ozki krogi ljudi. Samoupravni organi in družbenopolitične organizacije v organizacijah združenega dela premalokrat razporavljajo in odločajo o deloviti in dolgoročni kadrovski politiki. Predsedstvo je ugotovilo, da se prepočasi uveljavljajo sklepi z republiškega posveta o kadrovske dejav-

nosti v združenem delu, ki sta ga organizirala republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in Gospodarska zbornica SR Slovenije junija 1980, predvsem pa razprave o teh vprašanjih ne potekajo v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih. Tudi sindikat se mora v delovnih okoljih bolj kot doslej uveljaviti kot nosilec pobud in sooblikovalec kadrovske politike.

Organizacije združenega dela nosilke izobraževalne politike

Zakon o usmerjenem izobraževanju in drugi predpisi s področja vzgoje in izobraževanja določajo pravice in odgovornosti delavcev, delovnih ljudi in občanov, da ugotavljajo izobraževalne potrebe, načrtujejo razvoj dejavnosti, njene smotre, vsebino, obseg in oblike izvajanja vzgojno-izobraževalnega dela - vse to pa je še treba uveljaviti v praksi.

Organizacije združenega dela so še posebej odgovorne za uveljavljanje izobraževanja ob delu in iz dela. Delovni človek se mora nenehno izpopolnjevati, saj to od njega zahteva hiter tehnološki in družbeni razvoj. Zato je predsedstvo poudarilo izreden pomen uveljavljanja izobraževanja ob delu in iz dela. Vendar pa rezultati letošnjega vpisa v izobraževanje ob delu niso razveseljevali. Podatki kažejo nadaljnje upadanje zanimanja za tovrstno izobraževanje, poleg tega pa že vrsto let ugotavljamo, da se delavci premalokrat odločajo za izpopolnjevanje v svojem osnovnem poklicu. Do sredine aprila se je za srednje izobraževanje prijavilo le 6/4 že zaposlenih delavcev (razpisanih mest je bilo 3881), med temi pa se je kar 54,5 % odločilo za neproizvodne usmeritve. Prav tako se zmanjšuje število vpisanih na nar. in vslovnotehniškem področju v višjem in visokem šolstvu. Vzrok za to je med drugim tudi v tem, da organizacije združenega dela izobraževanja ne

načrtujejo in svede, zato tudi delavcev ne usmerjajo v izobraževanje. Ob potebah po določenih strokovnjakih prevečkrat računamo le na nove zaposlitve, premalokrat pa na možnosti, da bi za taka dela z dodatnim izobraževanjem usposobili že zaposlene delavce. Le v nekaterih organizacijah združenega dela so objavili razpise za izobraževanje, čeprav zakon o usmerjenem izobraževanju določa, da bi to morale storiti vse organizacije združenega dela.

Zato si bodo sindikati prizadevali, da bo vsaka organizacija združenega dela vsaj enkrat letno objavila potrebe po izobraževanju, kot to določa zakon o usmerjenem izobraževanju. Prav tako naj bi sindikati spodbujali in seznanjali delavce v organizacijah združenega dela o pomenu in vlogi usmerjanja zaposlenih v izobraževanje na podlagi načrtovanih potreb.

Pomembno področje izobraževalne funkcije združenega dela je usmerjanje mladine v izobraževanje, tu pa je zelo pomembna povezava šol in organizacij združenega dela, ki naj bi učence seznanjale s svojo dejavnostjo. To bi pripomoglo, da bi se učenci odločali za poklice, ki jih potrebujejo organizacije združenega dela. Takega sodelovanja pa je še premalo, predvsem na področju politehnične vzgoje in prostovoljnih dejavnosti. Zatakne se predvsem pri vprašanju nagrajevanja strokovnjakov iz OZD, ker šole za to nimajo dovolj sredstev. Vendar pa nekateri primeri kažejo, da se da z dogovarjanjem rešiti tudi ta vprašanja.

Sindikati bodo pomagali pri navezovanju stikov med šolami in organizacijami združenega dela: vsaka osnovna šola naj bi se delovno povezala vsaj z eno organizacijo združenega dela, šole srednjega usmerjenega izobraževanja pa z OZD materialne

proizvodnje oziroma družbene dejavnosti v svoje okolišju.

V pripravi na usmerjeno izobraževanje ne moremo mimo štipendiranja. Tudi sporazumi o štipendiranju v občinah niso bili podpisani pravočasno. Ponekod so celo odklanjali sistem vzajemnosti in solidarnosti, ki omogoča prelivanje sredstev, da so ta enaka v vseh okoljih, ne glede na stopnjo razvitosti. Tako ravnanje bi morali še posebej analizirati občinski svetovi zveze sindikatov.

Zaskrblijujoče je tudi upadanje kadrovskih štipendij. Deloma je vzrok za to v zaostrenih gospodarskih pogojih, ko so organizacije združenega dela skrbno pregledale svoje kadrovske potrebe in na tej podlagi določile število kadrovskih štipendij. Ker so štipendije pomembno sredstvo za izenačevanje možnosti za izobraževanje za vso mladino, je treba doseči, da ostane število štipendij enako kot doslej.

Zato bodo sindikati vztrajali, da bodo mladi strokovnjaki dobili ustrezno zaposlitev, in za to podpirali ukrepe, ki bodo omogočili takšno zaposlovanje odprava nadurnega dela in dela po pogodbah, pravočasne upokojitve ipd.

V odborih za usmerjanje vpisa v občinah pa morajo spodbujati čim boljše obveščanje otrok naših delavcev na začasnem delu v tujini o usmerjenem izobraževanju in o možnostih za bivanje v domovih za učence in študente, da bi jim tako omogočili nadaljnje izobraževanje v tujini.

Proizvodno delo in delovna praksa

Največ kritičnih besed pa je predsedstvo namenilo pripravi na izvedbo proizvodnega dela in delovne prakse. Podatki kažejo, da v organizacijah združenega

dela za to še niso zagotovljeni vsi potrebni pogoji. Pri tem je predsedstvo postavilo odločno zahtevo, da pristojni organi takoj opredelijo vprašanje financiranja proizvodnega dela tam, kjer bo določena organizacija združenega dela, pa tudi druga vprašanja (samoupravno sporazumevanje med šolami in organizacijami združenega dela, nagrajevanje učencev itd.), ki vplivajo na to, da priprave še niso zadovoljive. Pri tem pa je predsedstvo poudarilo odgovornost sindikatov, da bodo priprave kakovostne in pravočasne. Za to je sprejelo sklep o oblikovanju posebnega delovnega telesa, ki naj bi usklajevalo tovrstne aktivnosti, jih stalno spremljalo in usmerjalo.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije se je z razpravo o poročilu o aktivnosti sindikatov vključilo v razpravo o pripravi na usmerjeno izobraževanje, ki bodo zaključene z razpravo v zboru združenega dela Skupščine SR Slovenije v drugi polovici junija. Sprejelo je sklep, naj sindikati na vseh ravneh še pred razpravo v republiški skupščini ocenijo priprave na prehod v usmerjeno izobraževanje v lastnem okolju Osnovne organizacije zveze sindikatov naj spodbudijo delavske svete v organizacijah združenega dela, da bodo razpravljali o tem, občinski svetovi zveze sindikatov pa bodo dali pobudo skupščinam občin, da bodo o pripravah razpravljali tudi zbori združenega dela v občinah. Tako bodo ugotovitve in ocene lastne pripravljenosti podlaga za usmeritve skupin delegatov v posameznih območjih in njihovo razpravo v zboru združenega dela Skupščine SR Slovenije.

Ob otvoritvi šolskega centra "Boris Zihnerl" na Podnu v Škofji Loki

V soboto 12. septembra 1981 je bila na Podnu v Škofji Loki otvoritev Šolskega centra "Boris Zihnerl". Brez dvoma je to velika in pomembna pridobitev za nadaljni razvoj izobraževanja, usposabljanja in vzgoje za potrebe škofjeloškega gospodarstva kakor tudi družbenih dejavnosti.

Celotni objekt je grajen tako, da zagotavlja kompleksnost tehnologije učnega in vzgojnega procesa z uporabo sodobne tehnologije in učnih sredstev. S tem je podana možnost neposrednih kontaktov med panogami kakor tudi med učenci, učitelji in vzgojitelji.

V novi šoli usmerjenega izobraževanja se ponujajo zares idealni pogoji dela. Poleg rednega pouka, ki bo enoizmenski, se bodo učenci vseh usmeritev lahko vključevali vsestransko v svobodne aktivnosti, s čemer si na demokratičen in human način oblikujejo celovito samoupravno in socialistično osebnost.

Novi šolski center nosi ime po velikem revolucionarju, marksističnem mislecju in humanistu, čigar doprni kip, delo akademskega kiparja Toneta Logondra iz Škofje Loke, stoji pred glavnim vhodom v šolski center. Želimo, da bi bila mlada generacija, ki vstopa v to lepo šolo vredna njegovega imena in se zavestno borila za cilje, ki so bili njegovi, so njihovi in naši.

V nadaljevanju vam posredujemo podrobnejše podatke o novem šolskem centru. O širšem in globljem pomenu centra in usmerjenega izobraževanja na splošno, bomo pisali še v naslednji številki Elektromotorja.

Odgovorni urednik
Polajnar Vladimir

Informacija o gradnji šole usmerjenega izobraževanja in dijaškega doma v Škofji Loki

I. UGOTAVLJANJE POTREB IN DOGOVARJANJE O MOŽNOSTIH

Priprave na preobrazbo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje so v občini stekle leta 1976, ko je občinska konferenca SZDL imenovala posebno komisijo za to področje. Komisija je delovala vsa leta doslej pri občinski izobraževalni skupnosti in svojo pozornost usmerila predvsem v naslednjih smereh:

- spoznati sistem usmerjenega izobraževanja,
- oblikovati predlog izobraževalnih oblik oz. programov, ki bi jih razvijali v okviru usmerjenega izobraževanja v občini Škofja Loka,
- opredeliti sedanje materialne pogoje in sestaviti program za ureditev teh pogojev,
- opredeliti stanje kadrov in nakazati potrebe ob preobrazbi v usmerjeno izobraževanje.

Posebno pozornost in največje napore sta zahtevali nalogi iz 2. in 3. alineje:

- ugotoviti vzgojnoizobraževalne programe skladno s potrebami združenega dela v občini ter uskladiti te potrebe, pa tudi želje v širšem regijskem in republiškem prostoru,
- ugotoviti stanje na področju materialnih pogojev in potrebnih dopolnitev teh pogojev ob stalno spreminjajočem se sistemu usmerjenega izobraževanja, ki je bil v fazi razvoja in dogovarjanja.

Konkreten odraz ugotovitev v srednjeročnih planih za obdobje 1976 - 1980 je bil dvojen:

- v Samoupravnem sporazumu o temeljih plana Občinske izobraževalne skupnosti Škofja Loka 1976 - 1980 je bila dogovorjena naslednja naloga: Gradnja šolskih prostorov zaradi potreb usmerjenega izobraževanja, pri čemer še ni bilo dogovorjeno ali naj se gradi nova osnovna šola s tem, da se kapacitete, ki jih tedaj zaseda, uporabijo za usmerjeno izobraževanje, ali naj se gradi šola za potrebe usmerjenega izobraževanja s tem, da osnovna šola zasede prostore, ki jih uporabljajo tedanje srednje šole. Ugotovljeno je bilo namreč dejstvo, da sta obe stopnji izobraževanja v precejšnji prostorski stiski, da pa nov sistem izobraževanja na srednji stopnji odpravlja periodični pouk na poklicnih šolah, zato se potrebe po prostoru še povečujejo.
- Skladno s samoupravnim sporazumom o temeljih plana Izobraževalne skupnosti Skovenije za obdobje 1976 - 1980 je bil v program gradenj domov za učence in študente v SR Sloveniji v obdobju 1976 - 1980 vključen na 22. mestu prioritete tudi dijaški dom v Škofji Loki. Obstoječi dijaški dom je namreč v celoti dotrajan, funkcionalno in higiensko neustrezen,

brez ogrevanja, brez nanujnejših skupnih prostorov, s skupinskimi spalnicami in s premajhnimi kapacitetami. V omenjenem programu, ki ga je sprejela skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije in ki je temeljil na posebnem Družbenem dogovoru o gradnji dijaških in študentskih domov v obdobju 1976 - 1980 iz sredstev izločenih iz stopnje iz stanovanjsko gradnjo, je bil predviden nov dom v Škofji Loki s kapaciteto 240 ležišč in rokom izgradnje v letu 1980.

Kot stalna naloga pa je ostalo ugotavljanje potrebnih vzgojno-izobraževalnih programov in aktivno dogovarjanje o razmestitvi teh programov (mreže šol). Ker je bila gradnja novega dijaškega doma z zgoraj naštetimi dokumenti že dogovorjena oz. je bilo za ta dogovor potrebno izvesti potrebne priprave in programe, je upravni organ Skupščine občine Škofja Loka že v letu 1973 imenoval gradbeni odbor v naslednji sestavi: BERNIK Julijana, GARTNER Tilka, JEŽEK Feliks, JELOVŠEK Ciril, KOŽELJ Vldaidmir, MALOVRH Alojz in OMEJC Tone.

Glavno breme priprav in stem največ zaslug za uspešno dogovarjanje sta nosila tov. JELOVŠEK Ciril, tedaj načelnik oddelka za družbene skužbe in občo upravo ter tov. KOŽELJ Vladimir, ravnatelj dijaškega doma.

Priprave programskih zasnov usmerjenega izobraževanja in potrebnih prostorsko materialnih pogojev je vodila že omenjena komisija za preobrazbo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, ki je za učinkovitejšše delo imenovala operativni odbor. V komisiji s 16 člani so sodelovali predstavniki vseh poglavitnih vej gospodarstva v občini ter predstavniki srednjih šol, predsedoval pa je delu tov. Peter FINŽGAR. Komisija je o svojem delu redno poročala izvršnemu odboru občinske izobraževalne skupnosti in

prek njega skupščini skupnosti.

Konkretnije so priprave potekale:

- v maju 1976 je bila pripravljena analiza potreb in možnosti usmerjenega izobraževanja v Škofji Loki v luči do tedaj znanih izhodišč novega sistema,
- junija 1976 je bil pripravljen oris potrebnih ukrepov za zagotovitev prostorsko-materialnih pogojev usmerjenega izobraževanja s predlogom za graditev nove šole za te potrebe,
- julija 1976 prične dogovarjanje o združevanju potrebnih sredstev za gradnjo šole usmerjenega izobraževanja,
- oktobra 1976 se prične javna razprava o sistemu usmerjenega izobraževanja s posebnih poudarkom na možnostih v Škofji Loki. V javni razpravi se poleg samoupravnega sporazuma o temeljih plana OIS 1976 - 1980 obravnava tudi predlog Samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za izgradnjo prostorov za usmerjeno izobraževanje v Škofji Loki,
- 22. 12. 1976 skupščine Občinske izobraževalne skupnosti Škofja Loka ugotovi, da je Samoupravni sporazum o združevanju sredstev za izgradnjo prostorov usmerjenega izobraževanja v Škofji Loki podpisalo 85 % zaposlenih v občini in s tem sporazum stopi v veljavo. Z omenjenim aktom je bilo dogovorjeno, da vsi delavci v združenem delu občine Škofja Loka v obdobju od 1. 1. 1977 do 31. 12. 1980 prispevajo po 1 % od bruto osebnih dohodkov za zagotovitev pogojev za usmerjeno izobraževanje. Po cenah iz leta 1975 naj bi s tem način zbralo 37.450.000 din za naslednji program nove šole usmerjenega izobraževanja.
- 26 učilnic za kabinetni pouk,
- 6 laboratorijev za pouk naravoslovnih predmetov in tujih jezikov,
- 3 delavnice za proizvodno tehnični pouk,

- Večnamenski prostor in ostali nujni spremljajoči prostori (kuhinja, jedilnica, knjižnica, čitalnica, mladinska soba, upravni prostori).

Na tak način je bila realna osnova za nadaljnje konkretne priprave na gradnjo.

II. PRIPRAVE NA GRADNJO

Pri snovanju programov gradnje šole in dijaškega doma ter iskanju lokacije za načrtovano v Škofji Loki je bila ugotovljena možnost povezovanja gradnje obeh objektov zaradi potrebne bližine, kar bi omogočalo tudi skupno reševanje nekaterih funkcij. Ker je v istem času nastajal tudi pri krajveni skupnosti Škofja Loka načrt o izgradnji športne cone s šoprtno dvorano po programu krajevnega samoprispevka, je bilo po daljših dogovorih ugotovljeno, da kaže izgradnjo ter kapacitet povezovati tudi z nameravanogradnjo dijaškega doma in šole usmerjenega izobraževanja.

V marcu 1977 "rojena" ideja o coni objektov za družbene dejavnosti med stanovanjskim naseljem Podlubnik in mestnim jedrom Škofje Loke je vse leto 1977 postopno pridobivala svojo podobo v obliki izhodišč za športno-izobraževalno cono Poden, za katero je bil v decembru tega leta pri Projektivnem ateljeju urbanističnega zavoda v Ljubljani naročen zazidalni načrt. Ta načrt naj bi pokazal možnosti racionalnega koriščenja razpoložljivega prostora na omenjenem področju, v katerem so bili upoštevani naslednji objekti:

- Osnovna šola "PETER KAVČIČ" v Podlubniku, ki je bila že zgrajena,

- šola za slepe in slabovidne dijaški dom in dom za slepe ter upokoje "DR. ANTONA KRŽIŠNIKA", kar vse je bilo že s projektno dokumentacijo pripravljeno na gradnjo.

- Vzgojno-varstveni zavod-vrtec ki je bil v fazi projektiranja

nja s kapaciteto 240 otrok.

- Športna dvorana s 3 telovadnicami, spremljajočimi prostori, kegljiščem in zunanjimi površinami po programu krajevnega samoprispevka.
- Šola usmerjenega izobraževanja.
- Dijaški dom.

V priprave je bila od vsega začetka vključena DO LOKAINVEST, ki je v imenu investorjev vodila in usklajevala strokovne priprave.

Gradbeni odbor za izgradnjo dijaškega doma je v juniju 1977 izdelal program za gradnjo tega objekta, prav tako pa je bil prek odbora komisije za preobrazbo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje v istem roku izdelan detajlnejši program šole usmerjenega izobraževanja.

Da bi se izognili napakam odstopanjem in kasnejšim usklajevanjem z veljavnimi normativi za gradnjo šol in dijaških domov, je bil za izdelavo projektne naloge za oba objekta zaprošen ing. arh. Milivoj LAPUH, vodja službe za investicije v službi Izobraževalne skupnosti Slovenije, kar je izdelal v juliju 1977.

V izhodiščih za pripravo zazidalnega načrta, pri usklajevanju katerih so sodelovali:

- Skupščina občine Škofja Loka (predstavniki oddelka za družbeneslužbe in občo upravo, oddelka za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve ter Izvršnega sveta),
- Gradbeni odbor za dijaški dom,
- odbor za pripravo gradnje šole usmerjenega izobraževanja priobčinski izobraževalni skupnosti,
- predstavniki temeljne telesno-kulturne skupnosti Škofja Loka,
- gradbeni odbor krajevnne skupnosti Škofja Loka,
- gradbeni odbor za izgradnjo vrtca pri Skupnosti otroškega varstva Škofja Loka,
- gradbeni odbor za izgradnjo objektov v Centru slepih in slabovidnih "dr. Antona Kržinika", Škofja Loka pri sku-

pnosti socialnega skrbstva Škofja Loka,

- predstavniki osnovne šole "PETR KAVČIČ" Škofje Loka,

je bilo odgovorjeno:

pri izdelavi programskega projekta in zazidalnega načrta, ki se pripravita vzporedno, se upošteva naslednja izhodišča:

- za vse naštete objekte naj se načrtuje ogrevanje iz ene centralne kotlovnice,
- pri načrtovanju izgradnje kuhinje naj se upoštevajo potrebe usmerjenega izobraževanja, dijaškega doma, osnovnih šol in vseh vzgojnovarstvenih zavodov v Škofji Loki,
- športna hala naj se približa šoli neposredno, tako da bo resnično lahko služila potrebam šole usmerjenega izobraževanja,
- zunaj ihrišča naj se načrtujejo skupno:
 - za potrebe OŠ,
 - za potrebe usmerjenega izobraževanja,
 - za potrebe dijaškega doma,
 - za potrebe krajanov.

Zazidalni načrt je bil naročen v decembru 1977. Prvi osnutek zazidalnega načrta ter programskega projekta je bil izdelan v marcu 1978, nakar je med vsemi našteti zinteresanimi stekli obravnavo do faze predloga, ki je bil po postopku za sprejem potrebnih soglasij, 25. julija 1978 je bil zazidalni načrt potrjen. Takoj je stekel postopek pridobivanja zemljišč tako, da je v novembru 1978 izvršni svet Skupščine občine sklepal o dodelitvi zemljišča. Ob tem je potrebno omeniti, da je zbor delavcev DO TEHNIK TOZD KOMUNALNE DEJAVNOSTI sklenil, da del zemljišča za potrebo te gradnje brezplačno odstopi. Naj na tem mestu tudi omenimo strokovnjake, ki so pripomogli k podanim in sprejetim rešitvam:

- Lado BERNARD - vodja priprave investicij pri DO LOKAINVEST v imenu investorjev,
- Niko VLADIMIROV, dipl. ing. arh. - odgovorni vodja projekta pri Projektivnem atelje-

ju Urbanističnega zavoda Ljubljana,

Milivoj LAPUH, dipl. ing. aeh.

- strokovna služba Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Na osnovi te dokumentacije je bilo pri Projektivnem ateljeju sprišo ugodnih projektnih rešitev naročeno nadaljnje delo do faze osnutkov idejnih projektov kar je bilo izdelano v februarju 1979. V tej dodelavi se je namreč izkazalo, da je mogoče gradnjo dijaškega doma in šole usmerjenega izobraževanja tesneje povezati tako, da se podobno kot v prej omenjeni coni družbenih objektov nekatere funkcije rešujejo skupno in da kaže obravnavati šolo in dom kot en objekt. Podane projektne rešitve so pokazale, da je pri takem pristopu mogoče "stopiti" razpoložljive površine v skupne večnamenske prostore kot so:

- kuhinja z gospodarskim delom,
- jedilnica, ki služi tudi kot večnamenski prostor,
- skupni klubski prostori za učence in pedagoški kader,
- skupni upravni prostori.

Ob vsem tem je razprava o sistemu usmerjenega izobraževanja in mreži šol napredovala, kot rezultat doseženih razgovorov o novem sistemu izobraževanja, razmestitvi programov v regiji in republiki, pa so se pokazale nove potrebe po prostorih tako v šoli kot v dijaškem domu. Zato je bila šola dvignjena še za eno nadstropje, kar je omogočilo izgradnjo dodatnih 12 učilnic, za dodatne nastanitve kapacitete pa je bila izdelana zazidalna presoja, ki je pokazala, da je mogoče k načrtovanemu dijaškemu domu z 240 ležišči kasneje dozidati v oblikidepandanse še dodatne zmogljivosti.

Na osnovi programske-idejnanega projekta je bil v marcu 1979 objavljen razpis za izdelavo glavnih projektov, na katerega je bilo povabljen z najuglednejših in najiskušenejših projektantskih organizacij. Odzvala so se tri organizacije in

kot najugodnejši ponudnik je bil izbran Projektivno podjetje Kr-anj - 5. 4. 1979 (razlika v ceni ponudb je znašala tudi 136% Kot glavni odgovorni projektant je bil izbran inh. arh. Roman ZALETEL.

Ob takih rešitvah in pristopih je bila nujna tudi reorganizacija pristojnih organov.

Po soglasju vseh zainteresiranih vzgojnoizobraževalnih organizacij je skupščina Občinske izobraževalne skupnosti na predlog izvršnega odbora skupnostisprejela naslednje sklepe:

- nosilec investicije v šolo usmerjenega izobraževanja in dijaški dom (investitor) postane Šolski center za kovinarsko in avtomehanično stroko Škofja Loka s tem, da pogodbe in druge akte podpisuje Vzgojnovarstveni zavod Škofja Loka;

- imenuje se enotni gradbeni odbor sestavljen iz gradbenega odbora za graditev dijaškega doma in odbora komisije za preobrazbo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje z nekaterimi kadrovskimi spremembami;

- za predsednika gradbenega odbora se imenuje tov. ing. Toneta OMEJCA, ki je v obsegu polovišnega delovnega časa opravlja potrebna dela v zvezi z investicijo profesionalno;

- Krajveni skupnosti Škofja Loka se kot sodelažbe pri izgradnji športne dvorane, ki bo služila tudi za potrebe šole usmerjenega izobraževanja iz sredstev za gradnjo prostorov usmerjenega izobraževanja dodeli 8.860.000 din in za opremo 1.500.000 din ali skupno 10.360.000 din.

Nadaljnji podatki:

- 15. 6. 1979 je bilo izdelano lokacijsko dovoljenje,
- 1. 8. 1979 je bilo vložena na podlagi projekta prošnja za gradbeno dovoljenje,
- 17. 8. 1979 izdelan investicijski načrt in zaključek razprave o projektnih reši-

tvah v VIO,

- 30. 8. 1979 potrditve investicijskega programa.

Polega navedenih postopkov je gradbeni odbor vzporedno vlagala napore:

- v usklajeno kandidiranje vseh srednjih šol na razpise za specialne učilnice pri Izobraževalni skupnosti Slovenije (fizika, kemija, obramba in zaščita, računalništvo, osnove tehnike in proizvodnje
- v verifikacijo projektnih rešitev in investicijskega programa pri Izobraževalni skupnosti Slovenije ter Posebnih izobraževalnih skupnostih;
- za pridobivanje potrebnih finančnih sredstev pri Izobraževalni skupnosti Slovenije za gradnjo dijaškega doma, sodelažbe Izobraževalne skupnosti Slovenije ter posebnih izobraževalnih skupnosti;
- za pridobitev kreditov in garancij Ljubljanske banke.

V Oktobru 1979 so se pričeli razgovori o izvajalcu gradnje. Gradbeni odbor se je sprico dejstva, da je SGP TEHNIK Škofja Loka na prostoru gradnje že imel organizirano gradbišče gradnje športne dvorane, odločil za neposredne dogovore s tem izvajalcem. Gradnje je bila tudi spričo nezadostnih finančnih sredstev razdeljena na 3 faze:

I. faza - gradnja dijaškega doma,

II. faza - gradnja skupnih prostorov za šolo usmerjenega izobraževanja,

III. faza - gradnja šole.

Po temeljiti preverbi in usklajevanju je bila pogodba za prvo etapo podpisana 22.11. 1979, potem ko je bilo 24.10. 1979 izdano gradbeno dovoljenje. V pogodbi so bili dogovorjeni naslednji roki:

I. etapa - dijaški dom-nastavitveni deli
20.12. 1981,

II. etapa - skupni prostori-kuhinja, jedilnica
1.2. 1981,

III. etapa - šola usmerjenega

izobraževanja 15.8. 1981.

III. OPIS OBJEKTA

Objekt je zasnovan v bistvu v treh enotah: nad skupnim pritličjem, kjer so v glavnem že omejeni skupni in prepletajoči se prostori se dvigata dva stolpčica, in sicer dijaški dom s 4 nadstropji ter šola s tremi nadstropji, vsem pa je priključen z enim nadstropjem še upravni objekt.

Podrobnejši opis enot:

1. Šola usmerjenega izobraževanja

Ta enota tvori štirietažni objekt z osrednjim jedrom, ki je v pritličju namenjen dvoetažni amfiteatralni predavalnici s 176 sedeži, v II. in III. nadstropju pa knjižnica s čitalnico. Okoli tega osrednjega jedra in komunikacije so nanizani učni prostori in kabineti, razporejeni glede na zahtevni program. Dvojno enoravno stopnišče omogoča lahek in čim krajši dostop do posameznih prostorov.

V pritličju je 6 laboratorijev za fil., bio., kemijo, klubski prostor za učitelje, 3 delavnice za osnove tehnike in proizvodnje in vhodni hall, ki je neposredno povezan z garderobami. Te sestavljene iz posameznih boksov s po štirimi razrednimi enotami. Iz hala je direktno vhod tudi v večnamenski prostor, ki služi tudi kot jedilnica in se neposredno povezuje na kuhinjo oz. na prostore dijaškega doma. Povezava z dijaškim domom je tudi preko klubskih prostorov učiteljev in uprave. Tako se v pritličju prekljubskih prostorov učiteljev in uprave. Tako se v pritličju preko skupnih in večnamenskih prostorov povezujejo vse enote v skupni funkcionalno povezan objekt.

V vsakem nadstropju je 6 večjih (77,04 m²) in 6 manjših učil-

nic(60,48 m²), etažna zbornica in 3 kabineti.

2. Dijaški dom

Dijaški dom s kapaciteto 240 ležišč, ki so razporejeni v štiri etažah, v konceptu zagotavlja učencem zdravo, varno in trijetno bivanje ter nudi celotno oskrbo. Poskrbljeno bo tudi za uresničevanje celotnega programa za vzgojo in izobraževanje. V vsaki stanovanjski etaži sta predvideni dve zaključni enoti. Vsaka enota obsega 10 sob s skupno 30 ležišči (v vsaki sobi so 3 ležišča) in dnevno sobo. V pritličju je kuhinja za 2000 obrokov (kosil) ter ambulantni prostori, ki so zaključena enota in so dostopni iz vhodne avle. Podkleten je samo tisti del dijaškega doma, ki služi zaklonišču za 200 oseb. Ta se v morebitnem času upravlja kot skladišče živil za kuhinjo. Upravni prostori služijo obema enotama, tako šoli usmerjenega izobraževanja kot dijaškemu domu. Zato je tudi njihova lokacija neposredno navezana na vse prostore.

SKUPNI PROSTORI

- večnamenski prostor - jedilnica,
- klubski prostor za učence,
- zaklonišče,
- kuhinja,
- pisarniški prostori,
- knjižnica s čitalnico,
- prostori za vzdrževanje,
- komunalne naprave.

IV. POTEK GRADNJE

Podobno kot za pripravljalna dela je bila tudi za tehnični nadzor gradnje sklenjena pogodba z DO Lokainvest, kjer je bil za odgovornega nadzornika določen PETAN Martin.

Dela so se pričela še v letu 1979 s postavitvijo gradbišča in grobimi zemeljskimi deli, nakar ja bila gradnja zaradi zime prekinjena. Kljub mili zimni zgodnji pomladi so se dela v letu 1980 začela kasno in

z manjšo intenzivnostjo, tako da sredi pomladi 1980 ni bilo zgrajenega bistveno več kot zaklonišče pod dijaškim domom. Na sestanku z izvajalci je bilo gradbenemu odboru zagotovljeno, da vzporedno potekajo velika pripravljalna dela: nakup materiala, opreme in potrebne tehnizacije, in res so dela koncem pomladi stekla v večjem obsegu. Koncem avgusta je bil stolpič dijaškega doma dograjen in pripravljeno nosilno ogrodje za streho. Dela na šolskem delu so bila izvršena v majhnem obsegu, saj bo tem času še ni bilo plošče nad pritličjem. V tem stanju je poleg stalnih težav z materiali prišlo

do večje težave: nikakor ni bilo mogoče dobiti pločevine za kritino dijaškega doma. Težavo je izvajalcu uspelo premagati šele pozno v jeseni - v oktobru-tako, da je pred zimo komaj uspel pokriti objekt. V tem položaju seveda ni bilo nikakršnih pogojev za zaključna dela v objektu in postalo je jasno, da objekt - dijaški dom v pogodbenem roku ne bo zaključen in torej šolski mladini ne bo prihranjena strupeno mrzla zima v nemogočih pogojih staršega doma. Kljub dodatnim naporom ob vse pogostejšem pomanjkanju materiala, nastopile so tudi težave z zasteklitvijo, ogrevanje objekta v izredno es-

PREDSTAVITEV OBJEKTA V ŠTEVILKAH:

	ŠUI	DD	UPRAVA
zazidalna površina m ²	2.535,76	778,15	241,98
bruto etažna površina m ²	7.109,11	3.928,04	440,34
kapaciteta:	1.350 učencev	240 ležišč	
v eni izmeni			
knjižnica s čitalnico m ²	295,26		
št.lab., za ke., bio., fi.	6	-	-
št.v. učilnic	36	-	-
št.uč.za osn.teh. in proizv.	3	-	-
št.kabinet.in manj.učil.	10	-	-
št. etažnih zbornic	3	-	-
število sob	80 s 3 ležišči		
št. dnev. sob-učilnic	8 x 30 učil.		
št. sob za čist. obleke			
in obutve	4		
bolniška enota	2 sobi + ambulanta		
kuhinja	za 2000 kosil		
amfiteatralna predaval.	176 sedežev		
zaklonišče	- 200 oseb		-
jedil.večnam. prostor	216 sedežev		
klub.prostor za učit.	1		
klub. prostor za učence	-	1	-
ozvočenje	1	1	-
jav. telef. govoričnica	-	1	-
število pisarn	-	-	14
skupna garderoba	1	-	-
arhiv	1	-	-
skupna bruto površina			
ŠUI in DD = 11.477,34 m ²		skupna neto površina 10.710 m ²	
ŠUI = šola usmerjenega izobraževanja		DD = dijaški dom	

tri zimi 1980/81 ni omogočilo njegovo izgotovitev. Tudi dela na šoli so pred zimo zastala v I. nadstropju, čeprav bi moral biti objekt v letu 1980 pod streho. Osta in dolga zima je omogočila ponoven začetek del sorazmerno pozno, zato je izvajalcem ostalo malo časa za izgotovitev dijaškega doma in izredno velik del izgradnje šole, vendar je potrebno priznati, da je delo začelo terči izredno intenzivno. Ob zaključku gradnje lahko ugotovimo, da je izredno zahtevan objekt, če odštejemo nekatere nedodelnosti, ki bodo do začetka uporabe odpravljene, objekt kot celoten izgotovljen v roku, kar najbolje ilustrira podatek, da se je tehnični prevzem objekta vršil le z 11-dnevno zamudo zamudo glede na pogodbo. V okoliščinah, ko se je zaradi izredne konjunktura praktično sesulo tržišče gradbenega materiala, ko so podizvajalci le ob izrednem angažiranju glavnega izvajalca in nadzorne službe, v preobilici dela, spoštovali le redke roke in dogovore, je izgraditev in dokončanje tega objekta uspeh, za katerega zasluži izvajalec in nadzor priznanje. Nemalo težav je tudi z opremljanjem objekta, kjer je potrebno omeniti, da smo načrtovalcem nove opreme za nov sistem izobraževanja načrte sproti in včasih še nedokončane "jemali z risalnih desk", kajti nova oprema, standardi, normativi za usmerjeno izobraževanje še vedno nastajajo. Ocenjujemo pa, da je bilo prihranjenih zelo veliko sredstev s tem, da je bila razpoložljiva standardna oprema (približno 80 % vse opreme) kupljena že pred dobrim letom in shranjena v Škofji Loki. Celotni inženiring ter doba in postavitev opreme je bila zaupana Slovenijalesu.

Odgovorni operativni delavci so bili: vdoja gradbišča ing. FRANTAR Janez, ki sta mu pomagala KOPRIVNIKAR Alojz in BURNIK Franc, vodja opremljanja za

Slovenijales je bil LAB Rok, pri izvajanju nadzora pa so sodelovali polet PETAN Martina še ZIHRL Janez, KOVAČ Bojan in TRILER Rudi.

V. STROŠKI INVESTICIJE

V oceni investicijskih stroškov ki jo je pripravil Lokainvest v avgustu 1979 za investicijski program, je bila investicija ocenjena v višini 149.840.000 din, pri čemer velja predvsem poudariti:

- ni bila upoštevana vrsta opreme predvsem za specialne učilnice, ker še ni bila določena,
- upoštevana rezerva za podražitve je bila na osnovi tedanjih gibanj cen ocenjena v višini 10,5 %.

Gradbeni odbor se je v sodelovanju z Lokainvestom trudil podvzeti vse ukrepe, da bi zmanjšal vpliv podražitev: avanci z obrestmi, fisne cene v določenih rokih in pogojih, predčasne nabave, kvalitete pogodbe; vendar so dejaska gibanja v letu 1980 in 1981 na področju cen bila nepredvidljiva. V času gradnje maksimalno pričakovane podražitve z indeksom 126 (za to bi zadoščala rezerva) so poskočile na indeks 183 tako, da predvidevamo skupaj z nepredvidenimi deli vrednost investicije 199.374.000 din (investicija še ni zaključena in finančno obračunana). Če k temu dodamo še prispevek, vplačan za športno dvorano, kar seveda pomeni, da ni bilo potrebno graditi lastnih telovadnic, v višini 10.360.000 din, potem bodo novi pogoji usmerjenega izobraževanja in dijaškega doma zahtevali skupno 209.734.000 din. Za ogromna, težko predstavljiva sredstva, podajamo stroške na kvadratni meter:

- gradbeni objekti 14.006 din/m²
- zunanja ureditev in komunalna oprema 1.357 din/m²
- oprema - 2.148 din/m²

- projekti 327 din/m²
- nadzor 243 din/m²
- zemljišče s prispevki 72 din/m²
- drugo 463 din/m²

Vse skupaj 18.616 din/m²

Naj bo tem omenimo, da smo s temi cenami ob natečaju za sofinanciranje naložb v usmerjeno izobraževanje pri Izobraževalni skupnosti Slovenije za 20 - 30 % zaostajali za drugimi kandidati in na natečaju uspeli, ker nismo dosegli niti sicer izredno strogo določenih normiranih cen za tovrstne objekte.

VI. VIRI FINANCIRANJA

Sredstva za investicijo so zagotovljena iz naslednjih virov:

1. Izobraževalna skupnost Slovenije združena sredstva za gradnjo študnestskih in dijaških domov po družbenem dogovoru 53.426.000 din,
2. Občinska izobraževalna skupnost Škofja Loka - združena sredstva za gradnjo prostorov usmerjenega izobraževanja po samoupravnem sporazumu (1 % od BOD) 66.172.000 din,
3. Izobraževalna skupnost Slovenije - sredstva za vlaganje v usmerjeno izobraževanje po natečaju 52.520.000 din,
4. Občinska izobraževalna skupnost Škofja Loka - sredstva občinskega samouprispevka v letu 1981 in sredstev za investicije po programu 37.616.000 din.

S k u p a j 209.743.000 din.

Iz podanega je razvidno, da se 49,5 % celotnih stroškov zagotavlja neposredno v občini, preostalo, pa s republiškimi viri.

VII. ZAČETEK DELA

Kot je bilo že omenjeno, je bil opravljen tehnični pregled objekta 26.8.1981, kjer je bilo

ugotovljeno, da nekatera dela še niso zaključena, da je nekaj pomanjkljivosti, ki jih je potrebno odpraviti in da se uredi oprema, ki še ni vsa dobavljena. Zato so se vodstva šol odločila predlagati izvršnemu svetu občine odložitev začetka pouka na 7. 9. 1981, kar je bilo tudi odobreno, da pa ni bi bil objekt primerno urejen, je dogovorjena otvoritev v soboto 12. 9. 1981. V novozgrajenem šolskem in domskem objektu bo delovalo 5 vzgojnoizobraževalnih organizacij:

- Šolski center za kovniarsko in avtomehanično stroko Škofja Loka, ki poleg doslej utečenih oblik poklicnega izobraževanja z usmerjenim izobraževanjem prične izobraževati po programih kovinarsko-strojnih usmeritev ter cestno prometnih usmeritev,
- Gimnazija "Boris Zihrl" Škofja Loka, kibo v usmerjenem izobraževanju izobraževala po programih družboslovne usmeritve. V tej organizaciji bodo v bodoče oddelki s posebnim načinom dela-prilagojenim za vrhunske športnike v smučanju,
- Poklicna lesa šola Škofja Loka, ki se ne vključuje polno z vsemi učenci v novem objektu. Šola namreč razpolaga s primernim svojim objektom, v katerem namerava ohraniti pretežni del svoje dejavnosti,
- Delavska univerza Škofja Loka s stalnimi in občasnimi oblikami izobraževanja odraslih,
- Vzgojnovarstveni zavod Škofja Loka - enota dijaški dom z vso dejavnostjo.

O skupnem delu pod "isto streho" je bil pripravljen elaborat o ustanovitvi šolskega centra "Boris Zihrl" Škofja Loka, ki naj bi bil delovna organizacija s 5 TOZD, pri čemer ne velja pozabiti tudi na sosednjo v letu 1980 zgrajeno športno dvorano, ki deluje kot enota gimnazijske. Pripravljen je bil tudi ekonomski del elaborata, vse pa je že sprejela skupščina Ob-

činske izobraževalne skupnosti Škofja Loka kot izhodišče za dogovarjanje v kolektivnih vzgojnoizobraževalnih organizacij ki naj bi se zaključilo še v tem letu.

Novo organiziranost, ki jo v veliki meri pogojuje tudi zasnovanost novega objekta, omogoča poleg očitnih pedagoških motivov tudi vrsto racionalizacij kot so: skupno vzdrževanje objektov, skupne službe za opravljanje finančnih, administrativnih in tehničnih del, skupno upravljanje z zahtevnejšim avdiovizualnimi sredstvi, skupna knjižničarska dejavnost, skupna svetovalna služba itd.

V dogovarjanju prihaja do posameznih primerih nezaupanja, ščitenja lastnih ozkih interesov, vendar kljub temu pričakujemo do novega poslovnega leta ustrezen sporazum.

VIII. ZASEDENOST OZ. IZKORIŠČENOST OBJEKTOV

Dijaški dom ima ob začetku novega šolskega leta vsa mesta zasedena in celo kaže na to, da bo potrebno nekaj učencev odkloniti. Kuhinja v dijaškem domu zaradi kadrovskih problemov v začetku še ne bo delovala s polno zmogljivostjo, kar tudi ob novi tehnologiji ni mogoče takoj pričakovati.

V šoli pa bo b šolskem letu 1981/82 36 oddelkov (pri poklicni lesni šoli pri tem upoštevamo le oddelke, ki bodo v tej šoli), kar pomeni, da šolski prostor ne bo povsem izkoriščen. Dejstvo je namreč, da bo uvajanje usmerjenega izobraževanja z napredovanjem vsako leto v višji letnik postopoma ukinjalo periodično obliko dela v poklicnih šolah tako, da bo z večjim številom oddelkov tudi šolski objekt primerno izkoriščen po preteku 3 let.

IX. DELAVNICE ZA USMERJENO IZOBRAŽEVANJE

S preobrazbo dosedanjega srednjega šolstva v usmerjeno izo-

braževanje se bistveno menja tudi sistem strokovnega in praktičnega izobraževanja ter usposabljanja za posamezne poklice. Odpravlja se periodična oblika pouka (1/2 leta v šoli 1/2 leta dela v gospodarstvu), izobraževanje na področju tehnike ter strokovno izobraževanje in usposabljanje za poklic naj bi potekalo v treh stopnjah:

- izobraževanje na področju tehnike pri predmetu OSNOVE TEHNIKE IN PROIZVODNJE v prvih dveh letnikih usmerjenega izobraževanja, kjer je sicer poudarek na splošnem izobraževanju (skupna vzgojno izobraževalna osnova),
 - strokovno izobraževanje pri strokovnih predmetih, katerega obseg se povečuje v višjih letnikih,
 - strokovno izobraževanje pri strokovnih predmetih, katerega obseg se povečuje v višjih letnikih,
 - strokovno usposabljanje za dela in naloge ob vključitvi na delo, ki se bo vršilo v delovnih organizacijah.
- Da bi zagotovili pogoje za ta izredno pomembni del izobraževanja so načrti naslednji:
- za predmet osnove tehnike in proizvodnje bodo v šoli usmerjenega izobraževanja tri posebne delavnice, dve računalni in posebna učilnica za pouk računalništva,
 - za strokovno izobraževanje pri strokovnih predmetih so načrtovane že prej omenjene učilnice za strokovne predmete v šoli usmerjenega izobraževanja, za tovrstni pouk se bodo uporabljale tudi učilnice v obstoječi lesni šoli na Trati, izredno pomembno vlogo pa imajo pri tem ustrezne delavnice,
 - za lesarstvo bodo delavnice deloma v že omenjeni šoli na Trati, dosežen pa je že sporazum z delovnimi organizacijama JELOVICO in GRADISOM o prostorih in opremi delavnic v teh DO,
 - za cestno-prometno usmeritev

se bo praktično izobraževanje vršilo v že obstoječih delavnicah v Starem dvoru in v delavnicah DO ALPETOUR, za strojno kovinarsko stroko ustreznih prostorov in opreme za praktični pouk še ni, zato je Šolski center za kovinarsko in avtomehansko stroko Škofja Loka predlagal vsem DO, ki so izkazale potrebo po tovrstnih kadrih združevanje sredstev za izgradnjo in opremo potrebnih kapacitet. Predlagani samoupravni sporazum o združevanju sredstev za te delavnice, ki naj bi se gradile v okviru DO LTH v Vincarjih, je že podpisalo 2/3 udeležencev tako, da načrtujemo začetek izgradnje že v letošnjem letu, konec pa v prvi polovici leta 1982, kot IV. faza izgradnje šole usmerjenega izobraževanja.

Naj ob zaključku tega poročila ugotovimo, da manj je združeno delo občine Škofja Loka z združevanjem sredstev za gradnjo objektov usmerjenega izobraževanja omogočilo resno preokret na področju izobraževanja po osnovni šoli. V nov sistem usmerjenega izobraževanja vstopamo, glede na razmere, optimalnimi pogoji in zato prepričani, da bo to izobraževanje dalo večjerezultate z boljšo kvaliteto. Prepričani smo tudi v to, da bo ob tem združeno delo ugotovilo, da združena sredstva ne predstavljajo nepotrebno investicijsko porabo, da ne gre ter sredstev obravnavati kot neproduktivno investicijo negospodarstva. Vložena sredstva bodo omogočala oblikovanje enega najbolj kvalitetnih činiteljev sodobne proizvodnje - znanja - ki bo vloženo povrnil.

Informacije pripravil
sekretar OIS
Štefan ŽARGI

Sz dela osnovne organizacije ZK

Ob pripravah na volilno sejo občinske konference ZK je pregledala svoje preteklo delo tudi naša OO ZK. Čeprav ne določilne, pa je vendarle osnovna organizacija ZK imela pomembno vlogo v družbeno-ekonomskem gibanju naše tovarne.

Poslovno leto 1980 smo zelo uspešno zaključili. Temu je botrovalo naše skupno prizadevanje na vseh področjih. Bogato so se obrestovala pravočasna opozorila in ukrepi poslovnih organov in družbenopolitičnih organizacij, da moramo maksimalno izkoristiti razpoložljive kapacitete. Kljub organizacijskim in tehničnim problemom, ki so spremljali lanske leto proizvodnje, so rezultati uspešni. Uspeli smo premagati večino težav in se resnično posvetiti delu. Na žalost pa takega trenda ni opaziti v vseh službah in pri vseh delavcih. V mnogih sredinah in okoljih še vedno prevladuje stihija, ki zavira nadaljnji načrtni razvoj tovarne. Ne samo v spremljajočih dejavnostih, tudi v neposredni proizvodnji je še mnogo objektivnih in subjektivnih pomankljivosti.

Osnovna organizacija je že v začetku lanskega leta temeljito obdelala problematiko dela delegacij. Delegacije so postale zelo pasivne in odmaknjene od aktivnosti samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. V njih ni bilo čutiti znakov gibanja in odgovornosti, ki jo jim nalaga njihova vloga. Poleg subjektivnih so nastopali tudi objektivni razlogi za njihovo nedelavnost. Delo delegacij je v industrijski proizvodnji namreč oteženo zaradi narave dela. V drugih oblikah združenega dela je organizirano delo delegacij verjetno precej lažje. V rednem delavnem času je večina delega-

tov privezanih na delovni proces in jih je težko od tega trgati in klicati na sestanek. Deklaracije, naj bodo sestanki izven delovnega časa, pa pri delegacijah niso preveč smiselne. Delegati so namreč iz obeh izmen. Pa tudi sicer vemo, kako je s prostim časom. Česar ne opravimo v rednem času, tudi v popoldanskem ne. Sicer pa delegati praviloma zastopajo in morajo zastopati interese svoje baze, zakaj jim le-ta potem ne bi omogočila dela.

Zaključki razprave o delu delegacij so vsebovali zahteve za zaostreitev odgovornosti vseh družbenih dejavnikov. V prvi vrsti, da se delegacije morajo redno sestajati in da morajo pošiljati svoje delegate na občinske seje. Dalje da se delegati morajo tudi sami bolj vključevati v delo drugih organov in organizacij v TOZD, da bi tako vpostavili neposredno vez z delegacijami in občinsko družbeno skupnostjo. Vodilni delavci ter samoupravni organi in družbenopolitične organizacije so dolžni sodelovati v delu delegacij in jim tudi pomagati odpravljati objektivne in subjektivne težave. Strokovne službe pa morajo podajati obrazložitve gradiv, ki delegatom niso razumljiva. N.pr. delegacije za SIS izobraževanja, zdravstva, socialnega skrbstva, kulture in telesne kulture ne morejo uspešno delovati, če niso podrobno seznanjene s potrebami in stališči tovarne in širše družbene skupnosti do teh vprašanj.

Gospodarska situacija je bila predmet pogostih razprav in aktivnosti v osnovni organizaciji. Gospodarjenje namreč ni odvisno le od poslovnih organov, kakor se pogosto misli in razume, tem-

več od širše samoupravne in politične strukture. Ni težko razumeti, da delimo lahko samo toliko, kolikor z dobrim gospodarjenjem ustvarimo. Zato smo prav gotovo vsi zainteresirani za dobro gospodarjenje. Na žalost pa ni vedno tako. Različni vplivi in lastne slabosti so velikokrat vzroki za slabo gospodarjenje. Razloge za to je zelo težko iskati, da bi na podlagi teh lahko ukrepali. Večkrat pa jih vidimo, a nič ne storimo, da bi jih odpravili. Za vsa dela še nimamo oblikovanih meril tako, da bi lahko z zanesljivostjo destimulirali slabo in stimulirali dobro delo. Kjer pa jih imamo, jih vedno ne izvajamo ali pa posplošimo na širši obseg (cel oddelek, stroškovno mesto, ali celo na vso tovarno). Zlahka ugotavljamo n.pr. izmet v proizvodnji, vendar so sankcije pogosto posplošene. Teže je ugotavljati rezultate v administraciji, tehničnih in poslovnih službah. Pa tudi tu so stvari že zastavljene tako, da bi se dalo ukrepati, toda iz subjektivnih razlogov se zadeve ne realizirajo.

V sklop dobrega gospodarjenja sodijo še drugi elementi širšega značaja: disciplina - delovna in poslovna, ekonomičnejše izkoriščanje delovnega časa, zmanjševanje odsotnosti, ustreznejše nagrajevanje, kadrovska politika itd.

Disciplina postaja vedno bolj žgoč problem pa ne samo v proizvodnih, tudi v drugih oddelkih. Razširja se alkoholizem, nedelavnost, izigravanje navodil in predpisov. Tisti, ki bi nezdrave pojave morali preprečevati, se v tej smeri premalo angažirajo. Namesto da bi se spopadli s problemom, zamižijo in se umaknejo ob stran.

Ukrepe za boljše gospodarjenje smo po obsežnih razpravah v TOZD-u zapisali tudi v lanskeoletni stabilizacijski načrt.

Oskrba proizvodnje z repromaterialom je najvažnejši element za nemoten potek proizvodnje. Kljub zagotovilom proizvajalcev smo večkrat zašli v krizno situacijo. Naši poslovodni organi so se silovito prizadevali probleme pravočasno rešiti. Družbeno-politične organizacije, posebno ZK, so v takih primerih vedno skušale objektivno informirati delavce in seveda tudi pred poslovodne organe postavile konkretno odgovornost. Večkrat so bili pri tem nemočni poslovodni organi. Naš trg je pač v tem času tako nestabilen, da je res težko z zanesljivostjo planirati. Osnovna organizacija je vzpodbujala odgovorne delavce pa tudi občinske družbenopolitične organizacije na intenzivnejše dogovarjanje o preskrbi s surovinami. Na žalost smo v tem pogledu vsi še zelo nerodni. Niti enakovrstni predlovalci v občini se ne moremo dogovoriti za skupno nastopanje, kaj šele, da bi se dogovorila cela industrijska veja.

Zveza komunistov se zavzema za pospešeno dogovarjanje, a katerim bi prišli do dolgoročnih rešitev. V tej igri poslovodni in občinski organi niso dosti storili. Vse preveč je kampanjskega dela in "gašenja požarov".

Ob koncu lanskega leta so se do skrajnosti zaostriili pogoji gospodarjenja TOZD Montaža Idrija.

Nedobave polizdelkov in pomanjkanje reprodukcijskega materiala so povzročili zastoje, zaradi katerih so morali delavci na prisilni dopust.

Osnovni organizaciji obeh TOZD sta v tisti situaciji odigrali svojo vlogo. Sprejeti so bili sklepi in prevzeti konkretni ukrepi za sanacijo stanja. V decembru so bili že podpisani samoupravni akti in predpisi, v katerih se urejajo medsebojni odnosi v srednjeročnem obdobju 81 - 85.

Na žalost pa že sedaj ugotavljamo, da se sporazumov ne držimo. Mislim, da se posledic izpada dela TOZD-a Montaža lahko zavedamo vsi. V sporazumih smo se namreč dogovorili tudi o dohodkovnih odnosih, kar pomeni, da je neuspeh TOZD Montaža tudi zmanjševanje dohodka TOZD Železniki.

Ne vem, če se vsi natančno zavedajo posledic in odgovornosti, ki jih v tej zvezi imajo.

Sekretar OO ZK
Šmid Marjan

Zbrali smo se na letnem občnem zboru OO sindikata

V začetku meseca februarja t.l. smo se delavci TOZD "Elektromotorji" Železniki zbrali na rednem letnem občnem zboru osnovne organizacije sindikata v Kulturnem domu v Železnikih.

Po otvoritvi in uvodnem pozdravu, je predsednik IO OOS tov. Nastran Štefan podal poročilo o delu OOS v preteklem letu. Slišali smo, da je sindikat aktivno deloval na vseh področjih življenja in dela v tovarni.

Podano je bilo blagajniško poročilo, poročilo nadzornega odbora in poročilo odbora za vzajemno pomoč delavcem TOZD. Po krajši razpravi, ki je sledila poročilom je spregovoril tudi tov. direktor. Orisal je gospodarjenje v tovarni v preteklem letu in opozoril na plan za naslednje leto. Dotaknil se je tudi problema v zvezi z za-

zidavo Danšnjica, ki po šestih letih še vedno ni rešen.

Ob zaključku zбора smo bo zvo-kih internacionale razvili svoj novi sindikalni prapor.

Sledil je krajši kulturni pro-gram v katerem je sodeloval pevski oktet "Cvetko Golar" in recitatorja Nadja Strajnar in Marko Črtalic iz Škofje Loke. Njihovo uspelo izvajanje smo prisotni nagradili z izdatnim aplavzom.

Letni občni zbor sindikata pa ne bi bil to kar je, če se nebi nadaljeval v zabavnem programu, ki je že tradicija v naši tovar- ni. Priljubljeni godci ansambla Ivana Ruparja so skrbeli za ples in dobro voljo prav do zgodnjih jutranjih ur in prijetno razpo- loženi nam je čas kar prehitro minil.

Predsednik OO Sindikata
Nastran Štefan

Iskra pokroví- telj košarkar- skega turnirja

V soboto 16. maja je Društvo pa-
raplegikov gorenjske regije
organiziralo v počastitev Dne-

va mladosti košarkarsko sre-
čanje štirih slovenskihliga-
ških ekip iz Maribora, Nove-
ga mesta, Ljubljane in Kra-
nja. Srečanje je bilo v špo-
rtni dvorani na Podnu v Ško-
fji Loki.

Po uvodnih besedah predsedni-
ka Društva paraplegikov gore-
njske je predstavnik DO Iskra
iz Železnikov tov. Mirko Polaj-
nar zaželel vsem športnikom špo-
rtno in borbena igro in odprl
tekmovanje. Po napetih in za-
nimivih igrah je na koncu pre-
dsednik DS Iskre iz Železnikov.
Nastran izročil zmagoviti ekipi
iz Ljubljane pokal. Drugo mesto
so zasedli člani Gorenjske, tre-
tje mesto člani z Dolenjske in
četrto člani iz Štajerske regi-
je.

Vsi nastopajoči smb si bili edi-
ni, da zasluži posebno zahvalo
in priznanje delovni kolektiv
tovarne Iskra iz Železnikov,
ker ste razumeli našo prošnjo
in kljub stabilizacijskim ukre-
pom in velikim investicijam, ki
ste jih imeli letis, priskočili
na pomoč in finančno podprli na-
še športnike.

Za vso pomoč se zahvaljujemo de-
lavskemu svetu in preko njega
vsem delavcem v delovni organi-
zaciji.

Osnovni namen športa za paraple-
gike ni tekmovanje, ampak predvsem

rekreacija s pomočjo katere vzdržujemo telesno in duševno kondicijo. Znano je, da je športna rekreacija eden od bistvenih elementov pri kompletnem procesu rehabilitacije invalidov. Invalid, ki se bavi s športom, potrebuje znatno manj dušebnih sredstev za razna zdravila in zdravljenje. poleg tega je invalid športnik sposobnejši delovati v raznih smereh družbenega življenja. Zato bomo tudi v bodoče razvijali razne športne panoge primerne invalidom na invalidskih vozičkih.

Društvo paraplegikov
gorenjske regije

Rozman Albin

Prometne nezgode, kjer so bili udeleženi otroci, mladoletniki in posledice teh nezgod

Čas počitnic je minil. Pred nami je novo šolsko leto, z njim pa skrb, da bo naš otrok srečno prišel v šolo in nazaj domov.

Komisija za preventivo in vzgojo v cestnem prometu ovčine Škofja Loka se v sodelovanju s šolami trudi za vzgojo in varnost otrok v prometu.

Največ na tem področju pa lahko storite prav vi - starši. Z

vzgojo, svetovanjem in tudi s svojim vzgledom lahko otroke pripravite na varno vključevanje v promet.

Prometnih nesreč v katerih so udeleženi otroci, je še vedno veliko.

Premislite, kajti že jutri je lahko vaš otrok med mnogimi udeleženci prometnih nesreč z lažjim ali težjim izidom.

Število vseh prometni nezgod, kjer so bili udeleženi otroci, mladoletniki in posledice teh nezgod (podatki so iz leta 1980)

KRAJ	Vse nezgode	STAROST									
		SKUPAJ		0 - 4		4 - 7		7 - 14		14 -18	
		M	P	M	P	M	P	M	P	M	P
ŠK. LOKA	17	-	22	-	1	-	3	-	3	-	1
GORENJSKA	113	2	127	1	14	-	27	4	27	1	65
SLOVENIJA	1584	52	1677	9	162	2	239	9	466	32	81

LEGENDA:

M - mrtvi

P - poškodovani

KOMISIJA ZA PREVENTIVO IN
VZGOJO V CESTNEM PROMETU
Š K O F J A L O K A

Moj kraj pred 100 leti in danes

Če bi primerjal Davčo včasih in danes, bi nekdo, ki je ne pozna mislil, da sta to dva različna

kraja. Najprej pogledajmo, kakšna je bila Davča včasih.

Včasih je bila Davča velike belj gola kot je danes. Ljudje so obdelali vsak košček zemlje, ki je dajal vsaj nekaj plodov. Obdelovati zemljo je bilo takrat naporno delo, ker še niso poznali traktorjev in takih plugov kot danes. Včasih so samo premožnejši kmetje imeli konja ali vola, konj je bil zelo redek, in plug. Plug je bil lesen, sestavljen iz dveh delov: prvi del ali klešče in drugi del ali plug. Fant, ki drži klešče, pazi na to, da eno kolo gre po brazdi, drugo pa po zemlji, ki je plug obrne, ko gre nazaj. Mož, ki je pri plugu, pazi, da brazda ni preširoka ali pregloboka. Kmetje, ki niso še bili bajtarji, pravi kmetje pa tudi ne več, so njive prekopavali z "rovnicami". "Rovnica" ima meter in pol dolg lesen kol, ki ima na enem koncu nasajeno ploščato železo z ušesom. V uho

nasadijo les, ploščato železo pa je na enem koncu širše, navadno na tistem, kjer se zarije v zemljo.

Bajtarji so delali laze. Posekali in požgali so grmovje, prekopali njivo, zasejali žito ali posadili pridelke. Nazadnje so laz še ogradili, da živali ne bi mogle delati škode. Takrat je bilo veliko manj divjadi kot sedaj, saj je bilo manj gozdov. Naslednjo pomlad so morali bajtarji delati nove laze, ker na starih požene preveč plevela, da bi še kaj uspevale, ker plevel vse zaduši.

Ker je bilo veliko njiv, je bilo potrebno veliko rok za delo. Pri nekaterih hišah je bilo tudi 12 otrok. Bajtarji so svoje otroke pošiljali za hlapce in dekletke, mlajši pa so bili pastirji. Takrat je bilo v Davči največ prebivalstva, saj je bilo okrog 600 ljudi.

Takrat Davča uradno sploh ni bila vas. Razdeljena je bila na štiri enote. Vzhodne kmetije na levem bregu Davščice so pripadale Zalemu logu, srednje so pripadale Sorici, zahodne Novakom, kamor je pripadala tudi moja domačija, vzhodne na desnem bregu Davščice pa so pripadale Leskovici. Leta 1870 je dal Martin Jemec pobudo za izgradnjo cerkve, leta 1880 pa je bila že dograjena. Naj povem kot zanimivost, da so od "Šurka" pri Sori vlekli zvonove k cerkvi s petimi pari volov - torej je zvonove vleklo deset volov. Kmalu nato je Davča postala samostojna župnija. O pokopu mrličev pa po Davči kroži tale zgodbica:

Takrat v Davči še ni bilo pokopališča, zato so vozili mrliča v Novake. Ker pa je zapadlo veliko snega, mrliča niso mogli pokopati. Zabili so ga v skrinjo in ga nesli na podstrežje. Spoznadi, ko je sneg skopnel, so skrinjo prinesli s podstrežja in jo nesli pokopat. Nekaj dni po pogrebu je šla gospodinja po suhe hruške, da bi jih dala kuhat. Že ko pride na pod-

strešje, ji udari v nos šuden smrad. Ko pa odpre skrinje, v njej zagleda mrliča. Kar samislite si, kaj bi vi sterili na gospodinjinem mestu! Goteve bi skočili iz kože od samega preljubega strahu.

Veliko dela so imeli gendarji s pravilom lesa. Spodnji konec Davče je lahko spravljaj les po vodi do vozne poti, kjer je bila žaga. Tam so les tudi spravili iz vode. "Bičkar" pa je spravljaj les v grapo, od tam na grič, pa spet v grapo na Podrošt, kjer je bila tudi žaga. To je bilo zelo naporno dele, a druge pomoči ni bilo, ker v Davčo takrat ni bilo nobene ceste ali vozne poti.

Včasih so kmetje vse pridelali doma. V trgovini so kupevali le koruzo, sladkor, sol, kavo. Najbližja trgovina je bila v Železnikih. Imeli so veliko žit vine, tudi okrog trideset glav. Gospodinje pa so včasih imele na skrbi po sedem prašičev, vendar doma niso pojedli veliko teh dobrot, ki nam jih danes tako primanjkuje, ampak so jih prihranili za poletje. Takrat so imeli na hrani veliko koscev in grabljic. Takrat so vse pokosili s koso, saj ni bilo kosilnic in obračalnikov, še manj pa samonakladalnih prikolic in drugih kmetijskih strojev. Po končanem delu, ponavadi je bilo to zvečer, je kdo privlekel na dan harmoniko in že se je pričel ples. Ti plesi so bili vsak teden saj enkrat in vsakič pri drugi hiši. Redkogdaj se je zgodilo, da je bil ples dvakrat zapored pri isti hiši. Da, včasih so imeli družabno življenje veliko bolj razvito kot danes. Včasih so kosci in grabljice pri delu zapeli, da se jih je slišalo na sosednji grič, danes pa je petje pri delu že prava redkost. Če kdo sosedov sliši svojega soseda, da pri delu poje, se mu posmehuje in se trka po čelu češ, ta pa danes ni pri pravi. V Davči je sedaj le nekajkrat

na leto ples, vendar ga priredijo mladinci. Mladi se največ skupaj pozimi, ko oberejo vsa bližnja smučišča. Družijo se le fantje, dekleta se navadno ne smučajo, ker se bojijo, včasih tudi precej neopravičeno, da se bodo fantje iz njih nerčevali. Poleti pa hodijo skupaj po hribih, tako dekleta kot fantje. Mladinci v Davči imajo poseben sprejem v svojo organizacijo. Ko "pionirji" v osmem razredu pridejo na prvo zabavo, jih prikrstijo v mladince. Ta krst jaz še nisem doživela, zato tudi ne vem kakšen je.

Davča je sedaj zelo zaraščen kraj. Tu je veliko divjadi, ki poleti delajo veliko škodo na polju. Veselje je gledati divjad, kako se pase. Oče mi je pravil, da je letos, ko je šel s traktorjem v gozd, videl pet srn, ki se niso nič bale, ko je šel mimo njih. Lovci sedaj skrbijo za živali in jim pozimi nosijo hrano.

Kmetje sedaj pridelujejo doma le krompir, kuho, to je kole-raba, repa in korenje, zelje redkogdo še seje žito. V trgovini lahko kupimo vse, nikjer več ne meljejo moka. Trgovino imamo v Davči že od 1961 leta, založena je z vsem potrebnim.

Kmetje imajo sedaj kosilnice, s koso kosijo le na najodročnejših krajih. Konje izpodrivajo traktorji, samonakladalne prikolice, seno spravljajo v silose, na presuševalne, v žične kozolce. Vse je tudi veliko lažje, saj v Davčo vodi cesta. Pozimi imajo veliko dela in skrbi s cesto naši komunalci, saj skrbijo, da je cesta vsak dan prevozna. Le redkogdaj se zgodi, da avtobus ne pride v Davčo. Z avtobusom se vozijo delavci v dolino na dele in šolarji v šolo. Šola ima v Davči trirazredno podružnico, pet razredov pa je v Železnikih. Govori se, da mislijo v Davči popraviti šolo, da bo lahko sprejela vseh osem razredov. Vsega tega gotovo ne bi bilo, če ne bi imeli elektrike, te-

lefena, čeprav je samo eden v vasi. Davča se tudi industrializira, tu je en oddelek Nika, ki sedaj obratuje v spodnjih prostorih šole, spomladi pa nameravajo začeti z gradnjo nove tovarne. Ta tovarna je velik napredek za celo vas, saj se ljudje lahko zaposlijo doma in jim ni treba iskati zaposlitev v dolini. V zadnjih letih se je v Davči veliko gradilo, saj je okrog devet popravljenih ali novih poslopij. Sedanjih časov ne bi zamenjala za čas pred sto leti, vendar mislim, da so bile včasih nekatere stvari boljše kot danes.

Jemec Ema 8b.

Osnovna šola

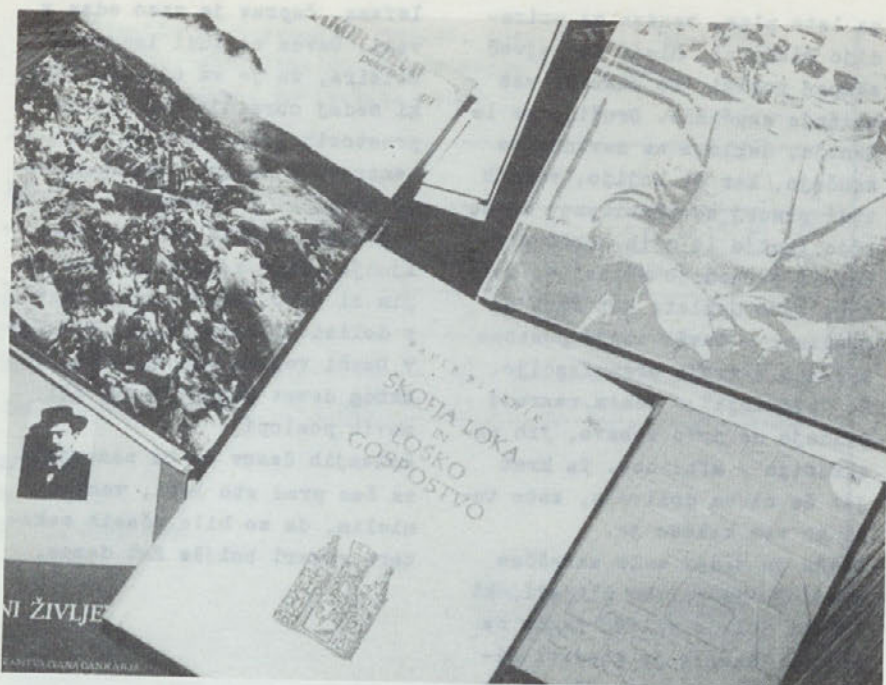
Prešernove brigade
Železniki

Obzornik

Mesečna ljudska revija Prešernove družbe

Tokrat vam želimo predstaviti slovensko poljudno ljudsko revijo z zelo pisano in vsestransko zanimivo vsebino, ki jo že 29 let izdaja Prešernova družba. Gotovo bi se nanjo naročil še marsikateri delavec, če bi jo bolje poznal.

Razen kratkih novel domačih in tujih pisateljev prinaša "Obzornik" na 80 straneh vsak mesec zanimive članke z vseh področij znanosti in človeškega zanimanja. Zgodovina, potopisi, narodopisje, problemi daljnih dežel in ljudstev, razvoj tehnike in znanosti, revolucije in vojne, razvojna pot

človeškega rodu ter perspektive prihodnosti, življenske poti domačih in tujih znamenitih ljudi, zanimivi kulturni problemi in dogajanja, pa še pisane podobe iz narave in živalskega sveta. Revija po-sveča posebno pozornost umetniški in estetski vzgoji bralcev ter je bogato ilustrirana. Zanje se navdušujejo tako prosvetni delavci kot mladina prav tako pa tudi ljudje vseh poklicev, od preprostih ljudi do izobražencev. V njej objavljajo tudi poročila o delovanju Prešernove

družbe, pisma, ki jih pošiljajo njeni člani in odgovore nanje. Revija ureja uredniški odbor z glavnim urednikom Tonetom Fajfarjem in odgovornim urednikom Stankom Janežem.

Letna naročnina (12 števil) "Obzornika" 1981 je 300 dinarjev, lahko pa jo poravnate tudi v največ 3 obrokih. Polletna naročnina je 150 dinarjev, posamezna številka pa stane 30 din. Naročite jo lahko na naslov: Prešernova družba, Borsetova 27, 61000 Ljubljana.

"LJUDSKA KNJIGA"

Zbirka romanov iz svetovne književnosti
6 knjig - 800 din

Tudi v letu 1981 bodo naročniki Prešernove družbe v zbirki Ljudska knjiga prejeli šest mojstrsko napisanih, zanimivih, pretrsljivih, zabavnih in napetih romanov iz svetovne književnosti. Janosch: HOLONEK ALI DOBRI BOG IZ GLINE. Pripoved, polna zabavnih dogodivščin, ki se odigravajo v ozadju "Velike nemške zgodovine".

Philip Roth: ZBOGOM COLUMBUS. Prikupna ljubezenska zgodba o študentu Neilu in najstniški razvajenki iz bogate družine. Kobo Abe: ŽENSKA S PEŠČIN. Zbiralec žuželk Džumpel Niki izgine in oblasti ga proglašajo za mrtvega. V resnici pa mož živi v majhni obmorski vasi, ki jo nenehno ogroža povsod prodirajoči pesek. - Ta japonski roman je bil preveden v vse svetovne jezike, film, ki je bil posnet po njem, pa je prejel posebno priznanje na festivalu v Cannesu.

Leonard Kibera: GLASOVI V TEMI. Delo kenijskega avtorja sodi med najboljše stvaritve sodobne afriške literature. - Podoba bogata-

šev in revežev, črncev in belcev, v novi družbi ljudi ne tkejo več prijateljskih vezi, kot v nekdanji vaški skupnosti.

Siegfried Lenz: VZOR. Zberejo se trije pedagogi, ki naj bi sestavili nekakšno čitanko in z njo pokazali mladini naše dobe vzor po katerem bi se lahko zgledovala. Teda izvedo za mlado biologinjo, ki je odšla v Grčijo in se pridružila odporu zoper polkovniški režim...

Preko 1500 strani zanimivega branja. Najcenejša tovrstna zbirka na Slovenskem. Format 17 x 11,5 cm, tiskano na brezlesni papir, vezano v platno in opremljeno z vajabnim ščitnim ovitkom. Dve knjigi sta izšli aprila, dva izideta junija in dve septembra.

Prešernova družba
Borsetova 27
61000 Ljubljana

Humor

Naših nogometašev
nikakor ni pokvaril
denar.
Slabše niti zastoj
ne bi znali igrati.

"Jasno, da znam govoriti! Znaš ti nesti jajca?"

Ponoči napade Drakula samotnega sprehajalca v parku.
Po hudi borbi je Drakula na tleh.
Mož reče Drakuli: »Kaj vam pa pade na pamet! Ali sploh veste kdo sem jaz?«
»Ne.«
»Jaz sem najvišji davčni uradnik v mestu.«
»Oprostite«, reče Drakula, »mi krvosei moramo držati skupaj.«

Direktor neke zelo ugledne restavracije je zgrožen opazil gosta, ki si je pravkar zavezoval serveto okoli vratu. Pomignil je plačlnemu, naj gosta diskretno opozori, da v tej restavraciji tako vedenje ni v navadi. Plačlini pristopi h gostu in ga vljudno povpraša:
— Briti ali strčki?

Angleški kralj Charles II. je na sprehodu po Londonu opazil človeka s sivimi lasmi in črno brado. Poklical ga je k sebi in ga vprašal:
»Kako to, da je vaša brada črna, lasje pa so že čisto beli?«
»Zato, ker je glava dvajset let starejša od brade!« se je glasil odgovor.

PRIJAVA

Na postaji milice je zazvonil telefon.

»Na pomoč! Okradli so me! V mojem avtu manjka krmilo, sklopka, pedal za plin, zavorni pedal in celo armaturna plošča!«

Miličnik obljubi: »Tako bom na mestu. Povejte, kje ste?«

Še preden je ukrepal, je drugič pozvonil telefon in isti glas je sporočil: »Ne trudite se, hk, to s tatvino, hk, je bila moja pomota. Sedel sem na zadnji sedež!«

Pogovor med prijateljicama.
Prva pravi: »Mož je utrujen že popoldne, ko se vrne z dela. Za nič več mu ni.«

»Verjetno je temu kriva spomladanska utrujenost,« jo pomiri druga.

»Misliš, jaz pa sem mislila, da njegova tajnica.«

Neka Angležinja je povabila na večerjo več gostov, med njimi tudi generala Switha, ki je v vojni izgubil nos. Da bi ne prišlo do kakih neprijetnosti, je zabičala sinu, ki je bil zelo navihani:

»Dobro me poslušaj! Na večerjo bo prišel general Swith, ki je brez nosa. Glej, da se ne spozabiš in da ne črhneš besedice o njegovem nosu!«

Otrok je obljubil, da bo molčal. Ko so zvečer povablenci sedeli za mizo, je deček pred vsemi rekel materi:

»Mama, kako naj govorim o njegovem nosu, če ga pa sploh nima!«

Mladenič se sprehaja z dekletom po Tivoliju in pozdravi mimoidočega tovariša.

»Kdo pa je to?« vpraša dekle.

»Moj kolega. V našem podjetju podpisuje papirje, ki jih jaz potem nosim na pošto.«

Zakonca oblačeta
zoološki vrt, kjer peli-
kani pritegnejo njeno
pozornost. »Poglej lepe
štorkije,« reče žena.
Mož jo pouči: »To niso
štorkije, to so znameniti
pelikani, iz katerih de-
lajo črnilo.«

Ponočnjak je na poti domov
ubral bližnjico skozi pokopališče in
padel v pravkar izkopen grob. Ker
se sam ni mogel rešiti iz njega, je
začel klicati na pomoč. Slišal ga je
vinski bratec, ki je pripeljal barko
mimo pokopališča in stopil bliže.
— Prosim, potegnite me ven,
mene tako zebe!
— He, kar naj te zebe, zakaj si si
pa pustil »trugo« ukrasti! Je menil
bratec in se odmajal dalje.

— Poglej, pogledj! Ti si doma! Jaz
sem te pa celo noč iskal po mestu.

Četa je na raportu in desetar reče
vojaku Hudoklinu:

»Ali imate še enega brata?«
»Seveda, tovariš desetar.«
»Sem si kar mislil, da en sam ne
more biti tako neumen. Kaj pa je
vaš brat?«
»Desetar, tovariš desetar!«

V salon vstopi kavboj,
sede, da noge na mizo in
pokliče lastnika lokala.

— Prinesite mi dvojni
viski in porcijo smrdljivega
sira!

Ko je bil postrežen, je
najprej popil viski, potem
pa je segel po siru. Vendar
pa mu sir ni bil všeč in je
tako poklical gostilničarja.

— Naročil sem smrdljivi
sir, ta pa sploh ne smrdi!

— Dajte mu možnost,
gospod, pravi gostilničar,
noge dajte pod mizo...

ELEKTROMOTOR

Glasilo izdaja "ISKRA"-široka
potrošnja - TOZD, Tovarna ele-
ktromotorjev in gospodinjstkih
aparatur Železniki.

Ureja uredniški odbor: Odgovo-
rni urednik - Polajnar Vladi-
mir, tehnični urednik - Tar-
fila Lojze, fotodokumentacija
- Pintar Jože, Člani: Megušar
Lojze, Pertovt Zdravka, Pete-
rnelj Marjan in Zgaga Stane.
Lektor: Trojar Ladi.

Naklada: 900 izvodov

Po mnenju sekretariata za in-
formacije SRS šteje "ELEKTRO-
MOTOR" med proizvode, za ka-
tere se ne plačuje prometni
davek.

Tiska tiskarna: DU Kranj

